

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
PIOTR MIKLIS

KNO.410.2.1.2024

Pan
Dariusz Wieczorek
Minister Nauki
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/023 – Funkcjonowanie Sieci Badawczej Łukasiewicz

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Dariusz Wieczorek, Minister Nauki, od 13 grudnia 2023 r.² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: – Pan Jarosław Gowin, Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, od 16 listopada 2015 r. do 9 kwietnia 2020 r.³ – Pan Wojciech Murdzek, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, od 16 kwietnia 2020 r. do 19 października 2020 r. – Pan Przemysław Czarnek, Minister Edukacji i Nauki, od 19 października 2020 r. do 27 listopada 2023 r. – Pan Krzysztof Szczucki, Minister Edukacji i Nauki, od 27 listopada do 13 grudnia 2023 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja ustawowych zadań, w tym nadzór nad działalnością Centrum Łukasiewicz
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2024 (I półrocze)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontroler	Łukasz Salamon, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/25/2024 z 23 kwietnia 2024 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Dalej: Ministerstwo lub MEiN/MNiSW.

² Dalej: Minister.

³ W okresie od 10 kwietnia 2020 r. do 15 kwietnia 2020 r. z mocy art. 36 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz.U. z 2024 r. poz. 1050) Ministra zastępował Prezes Rady Ministrów Pan Mateusz Morawiecki.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2019-2024 (I półrocze) Minister realizował zadania ustawowe w zakresie przekazania Sieci Badawczej Łukasiewicz środków publicznych. Sprawowany przez Ministra nadzór nad działalnością Centrum Łukasiewicz był jednak niewystarczający.

Stosownie do art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz⁶ powołał pierwszego Prezesa Centrum oraz dotrzymał ustawowego terminu powołania pierwszych Wiceprezesów. Jednocześnie jednak umowy zawarte w latach 2019-2023 przez Ministra z kolejnymi Prezesami i Wiceprezesami Centrum Łukasiewicz o zarządzanie Siecią Badawczą Łukasiewicz w zakresie ustalenia okresu wypowiedzenia naruszały art. 15 ust. 3 ustawy o Sieci Badawczej Łukasiewicz w związku z art. 70 § 1² ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy⁷, co skutkowało wypłatą przez Centrum Łukasiewicz nienależnych wynagrodzeń.

Nadzór Ministra nad działalnością Centrum Łukasiewicz był sprawowany w ramach określonych w art. 35 ustawy o Sieci Badawczej Łukasiewicz i w okresie objętym kontrolą ograniczał się do zatwierdzania rocznych planów i sprawozdań finansowych oraz do przeprowadzenia jednej kontroli⁸. Zdaniem NIK, zarówno ustawowo określony zakres nadzoru, jak i działania podejmowane przez Ministra, nie zapewniały kompleksowego i w pełni skutecznego wpływu na funkcjonowanie Centrum. W szczególności rozporządzenie w sprawie niezbędnych elementów rocznych sprawozdań z działalności Sieci i Centrum, które miało określać zakres danych oraz uwzględniać skuteczność sprawowania nadzoru Ministra nad działalnością Centrum Łukasiewicz, a także potrzebę monitorowania realizacji celów Sieci (art. 14 ust. 4 ustawy o SBŁ) zostało wydane przez Ministra dopiero w 2023 r., tj. prawie cztery lata po jej utworzeniu (w 2019 r.). Minister nie dysponował również narzędziami zapewniającymi wyegzekwowanie rzetelnego opracowania i zatwierdzenia dokumentów strategicznych Centrum, w efekcie czego Sieć Badawcza Łukasiewicz funkcjonowała mimo braku – wymaganych przez art. 9 ust. 3 pkt 2 ustawy o SBŁ – 4-letnich i 10-letnich strategii działalności Sieci. Ponadto Minister w pierwszych czterech latach funkcjonowania Sieci nie przeprowadził ewaluacji jej działalności, która pozwoliłaby na określenie wpływu Sieci na rozwój nauki, innowacyjności i gospodarki, a w szczególności na ocenę skuteczności działań podejmowanych przez Centrum Łukasiewicz i instytuty Sieci w zakresie komercjalizacji. Przeprowadzenie takiej ewaluacji było nie tylko wymagane przez art. 37 ustawy o SBŁ, ale także celowe ze względu na wyłączenie instytutów wchodzących w skład Sieci Badawczej Łukasiewicz (dawne instytuty badawcze) spod obowiązku poddania się ewaluacji działalności naukowej, o której mowa w art. 265 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁹.

UZASADNIENIE

Minister przekazał Sieci Badawczej Łukasiewicz środki finansowe – w formie subwencji, dotacji celowych oraz na zadania zlecone na podstawie art. 404 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – w łącznej kwocie 2 233 786,6 tys. zł, z czego Centrum Łukasiewicz wydatkowało 252 403,9 tys. zł, tj. 86,3% przekazanych Centrum środków¹⁰, a instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz wydatkowały 1 886 484 tys. zł, tj. 97,2% przekazanych im środków¹¹.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz.U. z 2024 r. poz. 925, dalej: ustawa o SBŁ lub ustawa o Sieci Badawczej Łukasiewicz.

⁷ Dz.U. z 2023 r. poz. 1465, ze zm., dalej: kp lub Kodeks pracy.

⁸ Na dzień 14 maja 2024 r. nie została zakończona kontrola rozpoczęta w 2024 r.

⁹ Dz.U. z 2023 r. poz. 742, ze zm., dalej: Pswn lub ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

¹⁰ Centrum otrzymało łącznie 292 351,8 tys. zł.

¹¹ Instytuty otrzymały łącznie 1 941 434,8 tys. zł.

Realizując obowiązek wyposażenia Centrum w mienie obejmujące własność i inne prawa majątkowe niezbędne do prowadzenia działalności, ówczesny Minister w terminie określonym w ustawie o SBŁ przekazał samochód osobowy oraz sprzęty teleinformatyczne, a także m.in. artykuły biurowe i środki czystości.

Z dniem wejścia w życie ustawy o SBŁ, stosownie do art. 120 ust. 1 tej ustawy, Minister powołał pierwszego Prezesa Centrum Łukasiewicz oraz dotrzymał ustawowego terminu powołania, na wniosek Prezesa, pierwszych Wiceprezesów Centrum. Ponadto w 2019 r. ówczesny Minister terminowo powołał pierwszego dyrektora instytutu Sieci Badawczej Łukasiewicz – PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii we Wrocławiu.

Minister w umowach o zarządzanie zawartych z Prezesami i Wiceprezesami Centrum Łukasiewicz określił krotkość wynagrodzenia zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagrodzeniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi¹². Jednakże umowy te posiadały wady prawne w zakresie ustalenia okresu ich wypowiedzenia, co stanowiło naruszenie art. 15 ust. 3 ustawy o SBŁ w związku z art. 70 § 1² ustawy Kodeks pracy. W konsekwencji Centrum Łukasiewicz wypłaciło nienależne środki finansowe dla Prezesów i Wiceprezesów Centrum Łukasiewicz. NIK zauważa ponadto, że do końca 2023 r. umowy o zarządzanie nie były opiniowane przez komórkę odpowiedzialną za nadzór nad Centrum ani przez komórkę właściwą do spraw prawnych w Ministerstwie.

W latach 2019-2024 (do 10 lipca) Minister terminowo zatwierdzał plany i sprawozdania finansowe Centrum, a także sprawował kontrolę nad Centrum w zakresie legalności, rzetelności, celowości i gospodarności w trybie określonym w przepisach ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej¹³.

Minister przeprowadził ewaluację działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz po okresie wskazanym w art. 37 ust. 1 ustawy o SBŁ i nie powołał formalnie ekspertów do jej przeprowadzenia, co było niezgodne z art. 37 ust. 2 ustawy o SBŁ. NIK zwraca uwagę, że ewaluacji poddano wyłącznie okres od 1 kwietnia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r., pomimo że ewaluacja prowadzona była od 19 grudnia 2023 r. do 2 maja 2024 r.

Ponadto stwierdzone nieprawidłowości polegały na: nieopublikowaniu w terminie przez zamawiającego, tj. Urząd obsługujący Ministra, ogłoszenia o wykonaniu umowy nr MEiN/2023/DIR/3566 z dnia 19 grudnia 2023 r. na przeprowadzenie ewaluacji działalności Sieci, co było niezgodne z art. 448 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹⁴; nierozliczeniu w terminie przez Członka kierownictwa i pracowników Ministerstwa kosztów zagranicznej podróży służbowej związanej z działalnością Sieci, co było niezgodne z § 11 ust. 1 i 13 zarządzenia nr 19 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 24 czerwca 2022 r. w sprawie zagranicznych podróży służbowych członków kierownictwa Ministerstwa Edukacji i Nauki i przedstawicieli Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz przyjmowania delegacji zagranicznych w Ministerstwie Edukacji i Nauki.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca również uwagę, że dopiero w 2023 r., tj. 1 404 dni od dnia wejścia w życie ustawy o SBŁ, Minister Edukacji i Nauki wydał rozporządzenie w sprawie niezbędnych elementów rocznego sprawozdania z działalności Sieci i rocznego sprawozdania z działalności Centrum Łukasiewicz.

¹² Dz.U. z 2019 r. poz. 2136, ze zm., dalej: ustawa kominowa.

¹³ Dz.U. z 2020 r. poz. 224.

¹⁴ Dz.U. z 2023 r. poz. 1605 ze zm., dalej: upzp.

Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. W latach 2019-2024 (I półrocze) minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki przekazał Centrum Łukasiewicz łącznie 292 351,8 tys. zł¹⁵ m.in. w ramach dwóch źródeł finansowych, tj. subwencji oraz dotacji celowych:
 - w 2019 r. łącznie 27 587,5 tys. zł, z czego: 23 500 tys. zł w ramach subwencji i 4 087,5 tys. zł w ramach dotacji celowej, w tym 2 587,5 tys. zł w ramach zadania zleconego na podstawie art. 404 ust. 1 Pswn¹⁶;
 - w 2020 r. łącznie 32 500 tys. zł, z czego 16 500 tys. zł w ramach subwencji oraz 16 000 tys. zł w ramach dotacji celowej;
 - w 2021 r. łącznie 39 400 tys. zł, z czego 22 500 tys. zł w ramach subwencji oraz 16 900 tys. zł w ramach dotacji celowej;
 - w 2022 r. łącznie 59 998,1 tys. zł, z czego 44 500 tys. zł w ramach subwencji oraz 15 498,1 tys. zł w ramach dotacji celowych;
 - w 2023 r. łącznie 60 180,9 tys. zł, z czego 44 204 tys. zł w ramach subwencji oraz 15 976,9 tys. zł w ramach dotacji celowej;
 - w 2024 r. (do 30 czerwca) łącznie 72 685,3 tys. zł, z czego 50 000 tys. zł w ramach subwencji oraz 22 685,3 tys. zł w ramach dotacji celowej.

(akta kontroli str. 2-5, 10-31, 215-266)

Centrum w okresie objętym kontrolą wydatkowało łącznie 252 403,9 tys. zł, co stanowiło 86,3% przekazanych środków. I tak:

- w 2019 r. w ramach udzielonych dotacji celowych oraz subwencji Centrum wydatkowało łącznie 27 031,3 tys. zł, co stanowiło 98% przekazanych środków. Centrum dokonało zwrotu niewykorzystanych środków w kwocie 556,2 tys. zł wraz z odsetkami bankowymi od środków zgromadzonych na rachunku dotacji celowej w łącznej kwocie 107,75 zł;
- w 2020 r. w ramach udzielonych dotacji celowych oraz subwencji Centrum wydatkowało łącznie 32 039,9 tys. zł, co stanowiło 98,6% przekazanych środków. Centrum dokonało zwrotu niewykorzystanych środków w kwocie 460,1 tys. zł wraz z odsetkami bankowymi od środków zgromadzonych na rachunku bankowym dotacji celowej w łącznej kwocie 22,5 tys. zł oraz naliczoną przez Centrum jednemu z instytutów karę umowną w kwocie 496,68 zł;
- w 2021 r. w ramach udzielonych dotacji celowych oraz subwencji Centrum wydatkowało łącznie 36 454,3 tys. zł, co stanowiło 92,5% przekazanych środków. Centrum dokonało zwrotu niewykorzystanych środków w kwocie 2 945,6 tys. zł¹⁷ wraz z odsetkami bankowymi od środków zgromadzonych na rachunku bankowym dotacji celowej w łącznej kwocie 10,5 tys. zł;
- w 2022 r. w ramach udzielonych dotacji celowych oraz subwencji Centrum wydatkowało łącznie 59 906 tys. zł, co stanowiło 99,8% przekazanych środków. Centrum dokonało zwrotu niewykorzystanych środków w kwocie

¹⁵ Uwzględniając w całości decyzję Ministra Nauki nr 1/CL/2024 z dnia 23 kwietnia 2024 r. (znak: DIR-WNO.960.2.2023.AJ) przyznającą Centrum Łukasiewicz subwencję w kwocie 50 000 tys. zł.

¹⁶ Na wykonanie zadania polegającego na przeprowadzeniu działań mających na celu popularyzację nauki oraz kształtowanie świadomości społecznej w obszarze nowych technologii, realizowanego poprzez organizację Kongresu Społecznej Odpowiedzialności Nauki – Nauka dla Ciebie w dniach 16-17 września 2019 r. w Krakowie.

¹⁷ W tym zwrot środków finansowych w ramach umowy nr MEiN/2/CL/2021 w kwocie 1 614,6 tys. zł z przeznaczeniem na środki, które w roku 2021 nie wygasły z upływem roku budżetowego. Środki zostały zwrócone na rachunek bankowy Ministerstwa w dniu 25 listopada 2021 r.

- 92 tys. zł wraz z odsetkami bankowymi od środków zgromadzonych na rachunku bankowym dotacji celowej w łącznej kwocie 26,2 tys. zł;
- w 2023 r. w ramach udzielonych dotacji celowych oraz subwencji Centrum wydatkowało 59 987,1 tys. zł, co stanowiło 99,7% przekazanych środków. Centrum dokonało zwrotu niewykorzystanych środków finansowych w kwocie 186,5 tys. zł wraz z odsetkami bankowymi od środków zgromadzonych na rachunku bankowym dotacji celowej w łącznej kwocie 42,8 tys. zł;
 - w 2024 r. w ramach udzielonych dotacji celowych oraz subwencji Centrum wydatkowało (do 30 czerwca) 36 985,3 tys. zł, co stanowiło 50,2% przekazanych środków.

Jak wskazała pani Iwona Kuzia – Radca w Departamencie Innowacji i Rozwoju¹⁸ – wysokość środków zaplanowana na subwencje dla Centrum Łukasiewicz określana jest na etapie prac nad ustawą budżetową. Ponadto dodała, że wysokość subwencji określona jest też w projekcie planu finansowego stanowiącego załącznik do ustawy budżetowej. Plan finansowy podlega także opiniowaniu przez Radę Centrum Łukasiewicz, do której wysyłany jest plan. Po zatwierdzeniu planu finansowego przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i nauki, wydawana jest decyzja w sprawie przyznania subwencji Centrum Łukasiewicz na działalność bieżącą. W związku z zatwierdzeniem wysokości środków finansowych na działalność bieżącą Centrum w ustawie budżetowej oraz planie finansowym kwota ta uwzględniana jest w decyzji. Ponadto jak wskazała pani Izabela Najda-Jędrzejewska – Zastępca Dyrektora DIR – departament ten nie dokonuje wyliczeń (kalkulacji) subwencji. Dodała, że informacja o wysokości subwencji ustalana jest na etapie planowania budżetu. Ostateczna wysokość subwencji na dany rok wskazywana jest przez Departament Budżetu i Finansów¹⁹ po uwzględnieniu limitów przyznanych na dany rok budżetowy przez Ministra Finansów. Natomiast w przypadku wniosków Centrum Łukasiewicz o zwiększenie subwencji podlegały one weryfikacji w MNiSW i decyzja wydawana była po złożeniu przez Centrum Łukasiewicz dodatkowych wyjaśnień. Jak dodała pani Elżbieta Żebrowska – Zastępca Dyrektora DBF – na etapie prac nad ustawą budżetową, w ramach przyznanych przez Ministra Finansów limitów, minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki opracowuje materiały planistyczne do projektu budżetu na wskazany rok budżetowy poprzez określenie maksymalnych wielkości wydatków w poszczególnych strumieniach finansowych, w tym dla Centrum Łukasiewicz. Dodatkowo wskazała, że w Ministerstwie analiza potrzeb finansowych z uwzględnieniem w pierwszej kolejności wszystkich wydatków prawnie zdeterminowanych o charakterze zobowiązaniowym, zgodnie z regulaminami wewnętrznymi pozostaje we właściwości poszczególnych departamentów merytorycznych przyznających środki. Dlatego też w ramach prac nad budżetem DBF przekazuje do departamentów/biur pismo wraz z tabelą do wypełnienia, zawierającą kwoty wyjściowe w poszczególnych strumieniach finansowych będących w ich dyspozycji w celu potwierdzenia zapotrzebowania na wskazane środki wraz z realnym oszacowaniem planowanych potrzeb finansowych. Całość dokumentacji (druki planistyczne, tabele, uzasadnienia) w zakresie planowanego budżetu, po uwzględnieniu wniosków departamentów, jest przedkładana do akceptacji Ministra, który podejmuje decyzję co do wysokości środków w danym strumieniu. Ponadto Minister, w odniesieniu do Centrum Łukasiewicz, na uzasadniony wniosek Prezesa Centrum, który podlegał zaopiniowaniu przez departament merytoryczny, wyrażał zgodę na dokonanie

¹⁸ Dalej: DIR, departament merytoryczny.

¹⁹ Dalej: DBF.

zmian (zwiększeń, przesunięć) w planie finansowym Centrum Łukasiewicz w ramach posiadanych w cz. 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka środków, przy jednoczesnym uwzględnieniu niezakłóconej realizacji pozostałych ustawowo określonych zadań Ministra. Podkreśliła również, że ostateczna decyzja, w zakresie ustalania limitów oraz ewentualnego zwiększenia środków w danym strumieniu, należy do Kierownictwa Ministerstwa.

(akta kontroli str. 2-11, 215-268, 272-275, 628-649, 1170-1176, 1178-1220)

W 2021 r. Prezes Centrum Łukasiewicz zwrócił się do ówczesnego Ministra Edukacji i Nauki z wnioskiem o uwzględnienie w wykazie wydatków budżetu państwa, które w roku 2021 nie wygasły z upływem roku budżetowego, wydatków na realizację zaplanowanych zadań w projektach badawczych w instytutach Łukasiewicz oraz zadań realizowanych przez Centrum. Decyzją Ministra Finansów ujęto trzy zadania na łączną kwotę 2 614,6 tys. zł²⁰, z czego wydatkowano 2 609,3 tys. zł (tj. 99,8% planowanych środków), w tym na:

- realizację projektów badawczych w ramach celu Sieci Badawczej Łukasiewicz w kwocie 95,7 tys. zł (tj. 100% planowanych środków);
- finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących realizacji przez instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz projektów badawczych w ramach celu Sieci w kwocie 1 513,5 tys. zł (tj. 99,6% planowanych środków);
- zakup infrastruktury informatycznej niezbędnej do realizacji zadań Centrum Łukasiewicz oraz Sieci Badawczej Łukasiewicz w kwocie 1 000 tys. zł (tj. 100% planowanych środków).

W dniu 24 listopada 2022 r. Centrum terminowo dokonało zwrotu niewydatkowanych środków w łącznej kwocie 5,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 864-892)

W okresie objętym kontrolą²¹ minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w ramach subwencji oraz organizowanych przez siebie programów i przedsięwzięć oraz zadań zleconych przekazał instytutom Sieci Badawczej Łukasiewicz środki finansowe w wysokości 1 941 434,8 tys. zł (na dzień 31 marca instytuty Sieci wydatkowały łącznie 1 886 848 tys. zł, co stanowiło 97,2% przekazanych im środków). Spośród wszystkich instytutów działających w ramach Sieci najwięcej środków finansowych otrzymały:

- Sieć Badawcza Łukasiewicz – PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii we Wrocławiu w ramach subwencji otrzymał łącznie 181 495,8 tys. zł²². Ponadto 17 347,3 tys. zł²³ w ramach środków finansowych przeznaczonych na szkolnictwo wyższe i naukę, z czego na dzień 31 marca 2024 r. wydatkowano 11 918,7 tys. zł, co stanowiło 68,7% tych środków;

²⁰ Wydatki nie zostały zwiększone w trybie art. 171 ust. 3 i 4 lub art. 173 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.).

²¹ Stan na dzień 28 maja 2024 r.

²² W 2020 r. – 34 900 tys. zł; w 2021 r. – 40 274 tys. zł; w 2022 r. – 42 459,9 tys. zł; w 2023 r. – 49 124,6 tys. zł; w 2024 r. – 14 737,4 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

²³ Tj.: 7 262,2 tys. zł w ramach dotacji celowej i podmiotowej; 8 791,1 tys. zł w ramach programów i przedsięwzięć ministra; 194 tys. zł na stypendia dla młodych naukowców oraz 1 100 tys. zł w ramach zadania zleconego na podstawie art. 404 ust. 1 Pswn.

- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Mikroelektroniki i Fotoniki w Warszawie²⁴ w ramach subwencji otrzymał łącznie 172 662,3 tys. zł²⁵. Ponadto 22 419,4 tys. zł²⁶ w ramach środków finansowych przeznaczonych na szkolnictwo wyższe i naukę, z czego na dzień 31 marca 2024 r. wydatkowano 18 758,4 tys. zł, co stanowiło 83,7% tych środków;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Poznański Instytut Technologiczny²⁷ w ramach subwencji otrzymał łącznie 135 832,4 tys. zł²⁸. Ponadto 9 175,5 tys. zł²⁹ w ramach środków finansowych przeznaczonych na szkolnictwo wyższe i naukę, z czego na dzień 31 marca 2024 r. wydatkowano 4 518,5 tys. zł, co stanowiło 49,2% tych środków;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Łódzki Instytut Technologiczny³⁰ w ramach subwencji otrzymał łącznie 68 674 tys. zł³¹. Ponadto 25 509,9 tys. zł³² w ramach środków finansowych na szkolnictwo wyższe i naukę, z czego na dzień 31 marca 2024 r. wydatkowano 21 993,8 tys. zł, co stanowiło 86,2% tych środków;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Chemii Przemysłowej im. prof. I. Mościckiego w Warszawie³³ w ramach subwencji otrzymał łącznie 83 180,6 tys. zł³⁴. Ponadto 488,7 tys. zł w ramach programów i przedsięwzięć ministra, z czego do dnia 31 marca 2024 r. wydatkowano całość tych środków;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Górnośląski Instytut Technologiczny w Gliwicach³⁵ w ramach subwencji otrzymał łącznie 70 839,2 tys. zł³⁶. Ponadto 6 886,1 tys. zł w ramach programów i przedsięwzięć ministra,

²⁴ Instytut utworzony został w dniu 1 października 2020 r. z połączenia dwóch instytutów: Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Elektronowej z siedzibą w Warszawie oraz Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Materiałów Elektronicznych z siedzibą w Warszawie.

²⁵ W 2019 r. – 30 834,7 tys. zł; w 2020 r. – 32 493 tys. zł; w 2021 r. – 46 088 tys. zł; w 2022 r. – 28 684,6 tys. zł; w 2023 r. – 26 586,1 tys. zł oraz w 2024 r. – 7 975,8 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

²⁶ Tj.: 20 461,1 tys. zł w ramach dotacji celowej i podmiotowej; 1 707,3 tys. zł w ramach programów i przedsięwzięć ministra; 194 tys. zł na stypendia dla młodych naukowców oraz 57 tys. zł w ramach indywidualnej nagrody ministra za znaczące osiągnięcia w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej, wdrożeniowej lub organizacyjnej albo za całokształt dorobku.

²⁷ Utworzony 1 stycznia 2022 r. z połączenia pięciu instytutów wchodzących w skład Sieci Badawczej Łukasiewicz: Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu, Instytutu logistyki i Magazynowania w Poznaniu, Przemysłowego Instytutu Maszyn Rolniczych w Poznaniu, Instytutu Pojazdów Szynowych „Tabor” w Poznaniu oraz Instytutu Obróbki Plastycznej w Poznaniu.

²⁸ W 2019 r. – 18 362 tys. zł; w 2020 r. – 17 744 tys. zł; w 2021 r. – 27 758 tys. zł; w 2022 r. – 38 691,9 tys. zł; w 2023 r. – 25 597,3 tys. zł; w 2024 r. – 7 679,2 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

²⁹ Tj.: 8 715,5 tys. zł w ramach programów i przedsięwzięć ministra; 400 tys. zł na stypendia dla młodych naukowców, 400 tys. zł w ramach zadania zleconego na podstawie art. 404 ust. 1 Pswn oraz 60 tys. zł w ramach indywidualnej nagrody ministra za znaczące osiągnięcia w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej, wdrożeniowej lub organizacyjnej albo za całokształt dorobku.

³⁰ Instytut utworzony został w dniu 1 kwietnia 2022 r. z połączenia trzech łódzkich instytutów działających w Sieci Badawczej Łukasiewicz: Instytutu Biopolimerów i Włókien Chemicznych, Instytutu Przemysłu Skórzanego i Instytutu Włókiennictwa.

³¹ W 2019 r. – 10 741,7 tys. zł; w 2020 r. – 9 171 tys. zł; w 2021 r. – 12 218,2 tys. zł; w 2022 r. – 16 839,7 tys. zł; w 2023 r. – 15 156,4 tys. zł oraz w 2024 r. – 4 546,9 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

³² Tj.: 13 807,7 tys. zł w ramach dotacji celowej; 11 652,2 tys. zł w ramach programów i przedsięwzięć ministra oraz 50 tys. zł w ramach zadania zleconego na podstawie art. 404 ust. 1 Pswn.

³³ Z dniem 1 czerwca 2020 r. należące do Sieci Badawczej Łukasiewicz: Instytut Farmaceutyczny oraz Instytut Biotechnologii i Antybiotyków zostały włączone do Instytutu Chemii Przemysłowej im. Prof. I. Mościckiego w Warszawie.

³⁴ W 2019 r. – 11 138,2 tys. zł; w 2020 r. – 15 635 tys. zł; w 2021 r. – 25 230 tys. zł; w 2022 r. – 14 082,8 tys. zł; w 2023 r. – 13 149,7 tys. zł oraz w 2024 r. – 3 944,9 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

³⁵ Utworzony 1 stycznia 2023 r. z połączenia trzech instytutów wchodzących w skład Sieci Badawczej Łukasiewicz: Instytutu Metalurgii Żelaza im. Stanisława Staszica w Gliwicach, Instytutu Spawalnictwa w Gliwicach oraz Instytutu Napędów i Maszyn Elektrycznych KOMEL w Katowicach.

³⁶ W 2019 r. – 8 718,4 tys. zł; w 2020 r. – 8 468 tys. zł; w 2021 r. – 10 362,5 tys. zł; w 2022 r. – 13 869,3 tys. zł; w 2023 r. – 22 631,6 tys. zł oraz w 2024 r. – 6 789,5 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

z czego na dzień 31 marca 2024 r. wydatkowano 4 780,6 tys. zł, co stanowiło 69,4% tych środków;

- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Krakowski Instytut Technologiczny³⁷ w ramach subwencji otrzymał łącznie 66 010,3 tys. zł³⁸. Ponadto 4 132,4 tys. zł³⁹ w ramach środków finansowych przeznaczonych na szkolnictwo wyższe i naukę, z czego na dzień 31 marca 2024 r. wydatkowano 2 684,3 tys. zł, co stanowiło 64,9% tych środków;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Tele- i Radiotechniczny w Warszawie⁴⁰ w ramach subwencji otrzymał łącznie 61 630,2 tys. zł⁴¹. Ponadto 869 tys. zł w ramach programów i przedsięwzięć ministra, z czego na dzień 31 marca 2024 r. wydatkowano 808,5 tys. zł, co stanowiło 93% tych środków;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Warszawski Instytut Technologiczny⁴² w ramach subwencji otrzymał łącznie 44 939,5 tys. zł⁴³. Ponadto 9 115,9 tys. zł⁴⁴ w ramach środków finansowych na szkolnictwo wyższe i naukę, z czego na dzień 31 marca 2024 r. wydatkowano 5 084 tys. zł, co stanowiło 55,8% tych środków;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technik Innowacyjnych EMAG w Katowicach w ramach subwencji otrzymał łącznie 27 424,9 tys. zł⁴⁵. Ponadto 25 366,9 tys. zł w ramach zadań zleconych w trybie art. 404 ust. 1 Pswn oraz programów i przedsięwzięć ministra, z czego na dzień 31 marca 2024 r. wydatkowano 25 077,6 tys. zł, co stanowiło 98,8% tych środków.

(akta kontroli str. 1221-1256)

W 2021 r. Minister Edukacji i Nauki, w związku z realizacją przez instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz inwestycji polegającej na budowie Centrów Kompetencji Łukasiewicza, na podstawie ustawy z dnia 19 listopada 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2021⁴⁶ przekazał 13 instytutom działającym w ramach Sieci środki finansowe w łącznej wysokości 100 000 tys. zł⁴⁷. Zgodnie ze złożonymi wnioskami o przyznanie subwencji oraz

³⁷ Instytut utworzony został w dniu 1 kwietnia 2020 r. z połączenia dwóch instytutów działających w Sieci Badawczej Łukasiewicz: Instytutu Odlewnictwa w Krakowie oraz Instytutu Zaawansowanych Technologii Wytwarzania w Krakowie. Z dniem 1 stycznia 2023 r. do KIT włączono Instytut Techniki i Aparatury Medycznej ITAM w Zabrze.

³⁸ W 2019 r. – 9 852,3 tys. zł; w 2020 r. – 11 336 tys. zł; w 2021 r. – 10 745 tys. zł; w 2022 r. – 11 725,9 tys. zł; w 2023 r. – 17 193,1 tys. zł; w 2024 r. – 5 157,9 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

³⁹ Tj.: 2 575 tys. zł w ramach dotacji celowej i podmiotowej; 575,3 tys. zł w ramach programów i przedsięwzięć ministra; 582,1 tys. zł na stypendia dla młodych naukowców oraz 400 tys. zł w ramach zadania zleconego na podstawie art. 404 ust. 1 Pswn.

⁴⁰ Z dniem 1 listopada 2019 r. włączono wchodzący w skład Sieci Badawczej Łukasiewicz Instytut Optyki Stosowanej im. prof. Maksymiliana Pluty w Warszawie do Instytutu Tele- i Radiotechnicznego w Warszawie.

⁴¹ W 2019 r. – 14 321,6 tys. zł; w 2020 r. – 10 023 tys. zł; w 2021 r. – 10 407 tys. zł; w 2022 r. – 11 383,3 tys. zł; w 2023 r. – 11 919,5 tys. zł oraz w 2024 r. – 3 575,8 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

⁴² Utworzony 1 stycznia 2023 r. z połączenia dwóch instytutów wchodzących w skład Sieci Badawczej Łukasiewicz: Instytutu Mechaniki Precyzyjnej w Warszawie oraz Instytutu Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego w Warszawie.

⁴³ W 2019 r. – 6 884,4 tys. zł; w 2020 r. – 6 852 tys. zł; w 2021 r. – 9 405 tys. zł; w 2022 r. – 7 701,4 tys. zł; w 2023 r. – 10 843,6 tys. zł; w 2024 r. – 3 253,1 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

⁴⁴ Tj.: 3 092,5 tys. w ramach dotacji celowej i podmiotowej oraz 6 023,4 tys. zł w ramach programów i przedsięwzięć ministra.

⁴⁵ W 2019 r. – 3 489,1 tys. zł; w 2020 r. – 3 289 tys. zł; w 2021 r. – 5 117 tys. zł; w 2022 r. – 6 332,2 tys. zł; w 2023 r. – 7 075,1 tys. zł; w 2024 r. – 2 122,5 tys. zł (na dzień 31 marca 2024 r.).

⁴⁶ Dz.U. poz. 2400, ze zm., dalej: ustawa o szczególnych rozwiązaniach.

⁴⁷ 1) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Chemii Przemysłowej imienia Profesora Ignacego Mościckiego w kwocie 13 015 tys. zł; 2) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Polski Ośrodek Rozwoju Technologii w kwocie 3 985 tys. zł; 3) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych w kwocie 4 000 tys. zł; 4) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Drewna w kwocie 1 000 tys. zł; 5) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Elektrotechniki w kwocie 20 500 tys. zł; 6) Sieć Badawcza Łukasiewicz –

w oparciu o wydane opinie przez Prezesa Centrum Łukasiewicz, środki finansowe zostały przekazane na rozwój infrastruktury naukowo-badawczej. Jak wskazał pan Michał Doligalski – Dyrektor DIR – sposób monitorowania realizacji zadań inwestycyjnych został ustalony w trybie roboczym wspólnie z Centrum Łukasiewicz, które będzie przekazywać informacje o zrealizowanych zadaniach w formie rocznych raportów poszczególnych instytutów wraz z informacją podsumowującą Prezesa Centrum Łukasiewicz. Pierwsza informacja o stanie realizacji zadań inwestycyjnych w ramach udzielonej dotacji została przekazana przez Prezesa Centrum 5 czerwca 2023 r. Na dzień zakończenia czynności kontrolnych Ministerstwo oczekiwało na przekazanie analogicznej informacji.

W 2022 r. instytuty Sieci na budowę siedmiu⁴⁸ Centrów Kompetencji Łukasiewicz wydatkowały łącznie 12 857,9 tys. zł⁴⁹, co stanowiło 12,8% otrzymanych środków. W kwestii niskiego wykorzystania środków Prezes Centrum⁵⁰ poinformował Ministra Edukacji i Nauki, że w związku z bardzo skomplikowanymi inwestycjami konieczne było precyzyjne wyspecyfikowanie aparatury B+R oraz przygotowanie dokumentacji niezbędnej do wniosków o pozwolenie na budowę. Wskazał również, że część zadań zaplanowanych na 2023 r. będzie generowała dużo wyższe koszty ponieważ na ten czas zaplanowane są dostawy aparatury i odbiory inwestycji.

(akta kontroli str. 659-681)

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego – w ramach obowiązku wyposażenia Centrum Łukasiewicz w mienie obejmujące własność lub inne prawa majątkowe niezbędne do prowadzenia działalności – w ustawowo określonym terminie, decyzją nr 1/BDG/2019 z dnia 15 kwietnia 2019 r.⁵¹ przekazał sprzęt teleinformatyczny⁵², artykuły biurowe, środki czystości i artykuły spożywcze⁵³ oraz samochód osobowy marki Citroen Berlingo 1.6 Hdi⁵⁴.

(akta kontroli str. 32-51)

2. W latach 2019-2024 (I półrocze) sprawami związanymi z nadzorem Ministra nad Centrum Łukasiewicz zajmował się DIR. Do zakresu działania tego departamentu, zgodnie z regulaminem organizacyjnym⁵⁵, należało m.in.

Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego w kwocie 2 000 tys. zł; 7) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Przemysłowy Instytut Motoryzacji w kwocie 9 300 tys. zł; 8) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Napędów i Maszyn Elektrycznych KOMEL w kwocie 700 tys. zł; 9) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Lotnictwa w kwocie 20 000 tys. zł; 10) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Logistyki i Magazynowania w kwocie 2 250 tys. zł; 11) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych w kwocie 450 tys. zł; 12) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Mikroelektroniki i Fotoniki w kwocie 15 500 tys. zł; 13) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Metali Nieżelaznych w kwocie 7 300 tys. zł.

⁴⁸ Tj.: 1) Biotechnologia i Inżynieria Biomedyczna łączny koszt inwestycji (z uwzględnieniem środków własnych instytutów) 12 209,7 tys. zł; 2) Budownictwo łączny koszt inwestycji (z uwzględnieniem środków własnych instytutów) 23 300 tys. zł; 3) Elektromobilność łączny koszt inwestycji (z uwzględnieniem środków własnych instytutów) 19 920 tys. zł; 4) Lotnictwo i technologie kosmiczne łączny koszt inwestycji (z uwzględnieniem środków własnych instytutów) 59 700 tys. zł; 5) Magazynowanie energii łączny koszt inwestycji 11 030 tys. zł; 6) Mikroelektronika i Fotonika łączny koszt inwestycji (z uwzględnieniem środków własnych instytutów) 12 000 tys. zł; 7) Technologie wodorowe łączny koszt inwestycji (z uwzględnieniem środków własnych instytutów) 33 000 tys. zł.

⁴⁹ Stan na dzień: 31 marca 2023 r.

⁵⁰ Pismo z dnia 4 czerwca 2023 r. Znak DF.3003.43.2023.PM.1.

⁵¹ Znak BDG.WII.2310.1.2019.

⁵² Tj. jedną internetową kartę SIM, 10 telefonicznych kart SIM, 30 komputerów stacjonarnych, 10 komputerów przenośnych typu laptop, 30 monitorów, osiem stacji dokujących do laptopa, 104 licencje programu office, 40 licencji systemu operacyjnego Windows 10 oraz w 10 telefonów komórkowych typu Samsung Galaxy.

⁵³ Tj. m.in. 20 ryz papieru ksero A4, pięć notesów A5, jeden datownik, 100 szt. długopisów, 60 szt. ołówków, 20 opakowań spinaczy różnych rodzajów, 70 szt. segregatorów, pięć szt. kalkulatorów, środki do czyszczenia monitorów, jeden zestaw kawowy dla 12 osób oraz artykuły spożywcze.

⁵⁴ Rok produkcji 2010.

⁵⁵ Ustanowiony Zarządzeniem nr 17 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie zatwierdzenia regulaminu wewnętrznego Departamentu Innowacji i Rozwoju.

prowadzenie spraw wynikających z nadzoru Ministra nad Centrum Łukasiewicz, prowadzenie spraw dotyczących przyznawania instytutom działającym w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz środków finansowych na działalność bieżącą oraz ich rozliczanie, w tym przygotowywanie projektów decyzji administracyjnych w przedmiocie ich przyznania, ewaluacja działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz, obsługa przedstawiciela Ministra w Radzie Centrum Łukasiewicz.

(akta kontroli str. CD-4, 1050-1127)

W latach 2019-2024 (do dnia 10 lipca) minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki powołał łącznie trzech Prezesów Centrum Łukasiewicz, z którymi, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o SBŁ zawarł umowy o zarządzanie Siecią. Do końca 2023 r. umowy te nie były opiniowane przez DIR ani przez ówczesny Departament Prawny Ministerstwa.

(akta kontroli str. 52-55, 72, 89, 104, 1140-1143, 62-104, 682-703, CD-4, 1050-1127, 1140-1157)

Ówczesny Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dniem 1 kwietnia 2019 r. powołał pana Piotra Dardzińskiego⁵⁶ na Prezesa Centrum Łukasiewicz. Zawarta w dniu 1 kwietnia 2019 r. umowa o zarządzanie Siecią określała zasady sprawowania funkcji Prezesa Centrum Łukasiewicz. Zgodnie z tą umową Prezesowi Centrum przysługiwało wynagrodzenie miesięczne w wysokości siedmiokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysków w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego⁵⁷, odprawa w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia podstawowego oraz sześciomiesięczny okres wypowiedzenia umowy. Z dniem 1 grudnia 2019 r. zwiększono miesięczne wynagrodzenia Prezesa Centrum z siedmiokrotności do dziesięciokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysków w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS. Minister Edukacji i Nauki – w związku ze złożoną rezygnacją I Prezesa Centrum – odwołał go z dniem 10 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 62-75)

Minister Edukacji i Nauki w dniu 10 lutego 2023 r.⁵⁸ wyznaczył panią Marię Prokop-Wyczańską Wiceprezes Centrum do pełnienia obowiązków Prezesa Centrum od dnia 11 lutego 2023 r. do czasu powołania Prezesa Centrum Łukasiewicza, co było zgodne z art. 15 ust. 4 pkt 1 ustawy o SBŁ.

(akta kontroli str. 485-490)

W dniu 14 lutego 2023 r. ówczesny Minister Edukacji i Nauki na mocy art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy o SBŁ powołał pana Andrzeja Dybczyńskiego⁵⁹ na Prezesa Centrum Łukasiewicz na okres pięciu lat oraz zawarł umowę o zarządzanie Siecią określającą zasady sprawowania funkcji Prezesa Centrum. Zgodnie z zawartą umową II Prezesowi Centrum przysługiwało miesięczne wynagrodzenie w wysokości dziesięciokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysków w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Umowa zawierała takie same warunki jak w przypadku poprzedniego Prezesa m.in. wypłatę odprawy wraz z odwołaniem z funkcji

⁵⁶ Dalej: I Prezes Centrum.

⁵⁷ Dalej: Prezes GUS.

⁵⁸ Pismo znak: DIR-WNO.0779.5.2023.INJ.

⁵⁹ Dalej: II Prezes Centrum.

Prezesa, sześciomiesięczny okres wypowiedzenia umowy oraz przysługujące Prezesowi Centrum świadczenia dodatkowe. W dniu 8 lutego 2024 r. II Prezes Centrum złożył rezygnację z dniem 4 marca 2024 r. W dniu 14 lutego 2024 r. Minister Nauki przekazał II Prezesowi Centrum informację o przyjęciu jego rezygnacji z funkcji Prezesa z dniem 4 marca 2024 r.

W dniu 14 lutego 2024 r. były II Prezes Centrum złożył pisemne oświadczenie, w którym nie zgodził się z decyzją Ministra Nauki, m.in. w zakresie niewyrażenia zgody na wypłatę odprawy w związku z zakończeniem stosunku pracy. W związku z tym w dniu 6 marca 2024 r. były II Prezes Centrum złożył pozew do sądu przeciwko Centrum Łukasiewicz, żądając wypłaty odprawy w kwocie 169,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 76-91, 1153-1157)

Minister Nauki, stosownie do art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy o SBŁ, z dnia 5 marca 2024 r. powołał na stanowisko Prezesa Centrum Łukasiewicz pana Huberta Cichockiego⁶⁰. Minister przed powołaniem zawarł umowę o zarządzanie Siecią, zgodnie z którą III Prezesowi Centrum przysługiwało wynagrodzenie w wysokości siedmiokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysków w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS, co było zgodne z ustawą kominową. W umowie określono m.in., że w razie odwołania z funkcji z innych przyczyn niż naruszenie podstawowych obowiązków może zostać przyznana odprawa, o której mowa w art. 12 ustawy kominowej. Ponadto w umowie nie przewidziano okresu wypowiedzenia umowy.

(akta kontroli str. 92-104)

W latach 2019-2024 minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, na wnioski kolejnych Prezesów Centrum Łukasiewicz, powołał łącznie siedmiu Wiceprezesów, którym zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o SBŁ określono warunki wynagradzania miesięcznego na poziomie od 6,5-krotności do 9-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS, co było zgodne z ustawą kominową.

(akta kontroli str. 52-55, 57-60, 105-198)

W latach 2019-2024 (do 6 czerwca) minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki nie powołał Wiceprezesa do spraw badawczych. I Prezes Centrum powierzył pełnienie obowiązków Wiceprezesa Centrum do spraw badawczych panu Marcinowi Krasce. W czerwcu 2022 r. II Prezes Centrum na podstawie zarządzenie nr 7/2023 Prezesa Centrum Łukasiewicz z dnia 1 czerwca 2023 r. w sprawie powierzenia obowiązków Wiceprezesom Centrum Łukasiewicz powierzył Wiceprezesowi panu Remigiuszowi Kopoczkowi realizację zadań i obowiązków przypisanych w Regulaminie Organizacyjnym Centrum Łukasiewicz do Wiceprezesa ds. Badawczych. Jak wskazała pani Izabela Najda-Jędrzejewska – Zastępca Dyrektora DIR – wobec braku stosownych wniosków Prezesa Centrum Łukasiewicz Minister nie miał podstawy do powołania Wiceprezesa Centrum do spraw badawczych. Dodała również, że DIR nie posiadał informacji, czy Prezes Centrum informował Ministra o wyznaczeniu osób na stanowisko Wiceprezesa Centrum Łukasiewicz. Ponadto wskazała, że nie posiada wiedzy o ewentualnym konsultowaniu z Ministrem wyznaczenia przez Prezesa Centrum Wiceprezesów Centrum do spraw badawczych. Z informacji uzyskanych przez DIR od Centrum Łukasiewicz wynikało, że Prezes Centrum

⁶⁰ Dalej: III Prezes Centrum.

Łukasiewicz w zakresie swoich kompetencji jedynie powierzył funkcję koordynacji obszarów badawczych i określił zakresy czynności wynikające z Regulaminu Organizacyjnego Centrum Łukasiewicz. Jak wskazało Centrum w wyjaśnieniach do Ministra „wszyscy pracownicy CŁ zatrudnieni są w pionie wsparcia. Od początku działalności do dnia dzisiejszego, w Centrum nie powołano pionu badawczego, a tym samym nie było rzeczywistej potrzeby zwrócenia się do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki o powołanie wiceprezesa ds. badawczych. Z tego też względu powierzenie koordynacji obszarów badawczych wyznaczonym Wiceprezesom miało służyć jedynie uporządkowaniu procesu pracy i przypisaniu odpowiedzialności za przydzielone do nadzoru Departamenty określone w Regulaminie Organizacyjnym np. Departament Badań i Innowacji”.

(akta kontroli str. 1158-1169)

Z dniem 1 kwietnia 2019 r. na mocy ustawy o SBŁ spółka PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu, bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, stała się instytutem Sieci Badawczej Łukasiewicz działającym pod nazwą Sieć Badawcza Łukasiewicz – PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii. Przed wejściem w życie ustawy o SBŁ Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2017-2018 dwukrotnie dokapitalizował ówczesnie funkcjonującą spółkę Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu⁶¹ (odpowiednio w 2017 r. – 17 000 tys. zł⁶², w 2018 r. – 34 000 tys. zł⁶³), która z dniem 24 lipca 2018 r. zmieniła nazwę na PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii Sp. z o.o. Spółka zakończyła działalność z dniem 1 kwietnia 2019 r. z chwilą włączenia do Sieci Badawczej Łukasiewicz.

(akta kontroli str. 935-999)

W dniu 1 kwietnia 2019 r. ówczesny Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego zgodnie z ustawą powołał na pana Andrzeja Dybczyńskiego na funkcję dyrektora Instytutu Sieci Badawczej Łukasiewicz – PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii oraz zawarł z nim umowę o zarządzanie instytutem Sieci. Umowa ta określała m.in., że ustalenie wysokości wynagrodzenia miesięcznego Dyrektora PORTu (w oparciu o przepisy ustawy kominowej) dokonane zostanie przez Prezesa Centrum. Ponadto określała kryteria oceny pracy zarządzającego, przesłanki oraz tryb rozwiązania umowy przed upływem okresu, na jaki została zawarta. W dniu 1 kwietnia 2019 r. I Prezes Centrum ustalił wynagrodzenie na poziomie 9,8-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS. W zawartej umowie określono również, że Dyrektorowi w razie odwołania przysługuje odprawa w wysokości trzykrotności wynagrodzenia podstawowego oraz sześciomiesięczny okres wypowiedzenia umowy.

(akta kontroli str. 199-214)

W latach 2019-2023 DIR nie uzgadniał z Departamentem Prawnym Ministerstwa pod względem formalno-prawnym projektów umów o zarządzanie Siecią oraz umowy o zarządzaniu instytutem Sieci Badawczej Łukasiewicz – PORT.

(akta kontroli str. 700-703, 1144-1145)

⁶¹ Proces transformacji podmiotu zapoczątkowany został przejęciem 100% udziałów w spółce przez Skarb Państwa w kwietniu 2017 r.

⁶² Akt notarialny z dnia 8 marca 2018 r.

⁶³ Akt notarialny z dnia 28 grudnia 2018 r.

Departament odpowiedzialny za nadzór ministra nad działalnością Centrum Łukasiewicz nie posiadał informacji o rozpatrywaniu innych kandydatur na stanowisko Prezesa i Wiceprezesów Centrum Łukasiewicz. W Ministerstwie nie przyjęto dodatkowych wewnętrznych procedur (wytycznych) wspomagających wybór osoby na stanowisko Prezesa i Wiceprezesów Centrum Łukasiewicz.

(akta kontroli str. 2-7, 659-661)

3. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w drodze rozporządzenia określił szczegółowe zasady i tryb przyznawania nagrody rocznej osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi⁶⁴. W okresie objętym kontrolą Minister nie przyznał nagród rocznych Prezesom i Wiceprezesom Centrum Łukasiewicz.

(akta kontroli str. 2-7)

W 2022 r. Minister Edukacji i Nauki z rekomendacji pana Wojciech Murdzka – Sekretarza Stanu w Ministerstwie Edukacji i Nauki – przyznał ówczesnemu Dyrektorowi instytutu Sieci Badawczej Łukasiewicz PORT – Polski Ośrodek Rozwoju Technologii we Wrocławiu⁶⁵ nagrodę Ministra za znaczące osiągnięcia w zakresie działalności organizacyjnej w kwocie 35 tys. zł.

Jak wskazał pan Marcin Czaja – Dyrektor Departamentu Organizacji Uczelni, Kształcenia i Spraw Studenckich – zgodnie z przepisami Pswn do przyznania nagród nie stosuje się przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, co zdaniem Ministerstwa oznacza, że proces wyłaniania laureatów nagród nie podlega rygorom tej ustawy, a rozstrzygnięcie ma formę aktu indywidualnego Ministra. Zauważył, że Ministerstwo zwróciło uwagę, że ustawa kominowa reguluje i odnosi się wyłącznie do możliwości zarobkowania w formie wynagrodzenia miesięcznego (i ewentualnie wskazanych w ustawie świadczeń dodatkowych) z tytułu zatrudnienia w podmiotach, o których mowa w art. 1 tej ustawy, osób wymienionych w art. 2, niezależnie od podstawy nawiązania stosunku pracy. Dodatkowo wskazał, że nagroda Ministra przyznana na podstawie art. 362 ustawy Pswn nie jest świadczeniem ze stosunku pracy osób na stanowiskach kierowniczych w podmiotach prawnych wymienionych w art. 1 ustawy kominowej, tylko jest odrębnym świadczeniem (pozapłacowym) przyznawanym przez organ administracji (Ministra) według kryterium osiągnięć organizacyjnych, na podstawie odrębnych przepisów i w ramach odrębnego strumienia finansowania.

(akta kontroli str. 276-301)

4. Minister – stosownie do art. 37 ust. 1 ustawy o SBŁ – zobowiązany został do przeprowadzenia nie rzadziej niż raz na cztery lata ewaluacji działalności Sieci. Pierwszy czteroletni okres (od czasu powołania Sieci) upłynął w dniu 1 kwietnia 2023 r. Do tego czasu minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki nie przeprowadził ewaluacji Sieci, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 650-658, 682-699, CD-3, 1003-1015)

Stosownie do art. 37 ust. 2 ustawy o SBŁ do przeprowadzenia ewaluacji działalności Sieci minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki powołuje ekspertów będących przedstawicielami środowiska naukowego

⁶⁴ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 marca 2012 r. w sprawie przyznawania nagrody rocznej osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi (Dz.U. z 2012 poz. 323) oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 12 października 2023 r. w sprawie przyznawania nagrody rocznej osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2258).

⁶⁵ Pan Andrzej Dybczyński pełniący funkcję Dyrektora w latach 2019-2023 (do 13 lutego 2023 r.).

i gospodarczego, w tym ekspertów zagranicznych. Minister nie powołał formalnie ekspertów do przeprowadzenia ewaluacji działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Przeprowadzenie ewaluacji zlecono firmie zewnętrznej wyłonionej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego.

(akta kontroli str. 682-699, CD-3, 1003-1015, 1285-1287)

Departament Innowacji i Rozwoju prace przygotowawcze polegające na uzgodnieniu przedmiotu zamówienia rozpoczął w dniu 20 lutego 2023 r. przekazując projekt opisu przedmiotu zamówienia panu Wojciechowi Murdzkowi – ówczesnemu Sekretarzowi Stanu w Ministerstwie. Dokument był również uzgadniany z II Prezesem Centrum. W wyniku uzgodnień Ministerstwo w dniu 3 sierpnia 2023 r. ogłosiło przetarg w trybie art. 275 pkt 1 upzp na przygotowanie i przeprowadzenie ewaluacji działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz za okres od 1 kwietnia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r. W ramach postępowania zostało złożonych sześć ofert. W okresie od 29 sierpnia 2023 r. do 19 października 2023 r. wzywano oferentów do złożenia podmiotowych środków dowodowych w celu dokonania weryfikacji ofert. W wyniku oceny Komisja stwierdziła, że dwie oferty nie spełniały kryterium w zakresie posiadanego doświadczenia przez jednego członka zespołu w realizacji badania ewaluacyjnego sieci badawczej mającej na celu komercjalizację wyników badań naukowych w innym niż Polska kraju Unii Europejskiej lub kraju członkowskim Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

Jak wyjaśniła pani Izabela Najda-Jędrzejewska – Zastępca Dyrektora DIR – zgodnie ze Specyfikacją Przedmiotu Zamówienia, która została przyjęta do przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w zakresie ewaluacji Sieci Badawczej Łukasiewicz, jako ekspertów zagranicznych określono co najmniej dwóch członków zespołu, którzy muszą posiadać doświadczenie w obszarze prowadzenia badań aplikacyjnych, prac rozwojowych lub badań podstawowych lub posiadać doświadczenie w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze badań aplikacyjnych, prac rozwojowych lub badań podstawowych, zdobyte w innym niż Polska kraju Unii Europejskiej lub kraju członkowskim Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju. Dodała również, że DIR nie występował do Departamentu Prawnego o wykładnię art. 37 ust. 2 ustawy o SBŁ.

(akta kontroli str. 657-658)

W wyniku przeprowadzonego postępowania w dniu 19 grudnia 2023 r. zawarto umowę z konsorcjum BLUEHILL sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie oraz INNOREG sp. z o.o. z siedzibą w Rzeszowie na kwotę 410 tys. zł brutto. Przedmiotem umowy było przeprowadzenie ewaluacji działalności Sieci.

Ministerstwo w dniu 7 maja 2024 r. dokonało odbioru wykonania zadania pn. *Ewaluacja działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz.U. z 2020 r. poz. 2098)*. Przeprowadzona ewaluacja – według raportu końcowego – objęła m.in. ocenę adekwatności działań podejmowanych w ramach Sieci na rzecz realizacji celów wynikających ze strategii rozwoju i polityki naukowej państwa, stopnia oraz sposobu realizacji celów Sieci ujętych w rocznych planach działalności Sieci, poziomu poniesionych nakładów w stosunku do efektów działalności Sieci oraz skuteczności działań podejmowanych przez Centrum i instytuty Sieci w zakresie komercjalizacji. W wyniku przeprowadzonej ewaluacji sformułowano łącznie 12 wniosków, z czego: trzy – w ramach strategii, celu i działania Sieci Badawczej Łukasiewicz; cztery – w obszarze efektów utworzenia

Sieci; jeden – w zakresie działalności naukowej w ramach Sieci; trzy – w obszarze komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych oraz jeden w obszarze pozyskiwania finansowania ze środków zewnętrznych.

W dniu 13 czerwca 2024 r. DIR przekazał Prezesowi Centrum⁶⁶ raport z przeprowadzonej ewaluacji działalności Sieci pismo, wskazując jednocześnie, że wnioski zawarte w raporcie mogą być przydatne przy tworzeniu strategicznych dokumentów Centrum i całej Sieci, jak również przy projektowaniu usprawnień mających na celu zwiększenie efektywności działania Sieci.

(akta kontroli str. 650-658, 833-844, CD-2, 846-863, 1284, 1302-1304)

Jak wskazał pan Marek Gzik – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego – informacje i wnioski zawarte w raporcie z ewaluacji Sieci Badawczej Łukasiewicz, zostaną przez Ministra Nauki wykorzystane w celu realizacji uprawnień nadzorczych nad działalnością Centrum. Ponadto wyniki ewaluacji będą brane pod uwagę przy weryfikowaniu projektów strategii działalności Sieci, planów działalności Sieci czy planów działalności Centrum Łukasiewicz. Wskazał również, że zostanie przeprowadzona analiza raportu z ewaluacji pod kątem wykorzystania wniosków i rekomendacji w celu zaprojektowania ewentualnych zmian w obowiązujących przepisach. Jednocześnie dodał, że Prezes Centrum otrzymał od Ministra raport z ewaluacji ze wskazaniem, że wnioski wynikające z wieloprzekrojowych analiz przeprowadzonych w toku badania, mogą być pomocne w pracach na strategicznymi dokumentami Centrum Łukasiewicz i całej Sieci Badawczej Łukasiewicz oraz w projektowaniu usprawnień mających na celu poprawę skuteczności działania Sieci Badawczej Łukasiewicz. Podał również, że Minister planuje skierować do Prezesa Centrum Łukasiewicz zapytanie dotyczące zakresu i sposobu wykorzystania wniosków i rekomendacji z ewaluacji.

(akta kontroli str. 682-699)

Urząd obsługujący Ministra nie zamieścił w Biuletynie Zamówień Publicznych ogłoszenia o wykonaniu umowy, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

5. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w latach objętych kontrolą zatwierdzał roczne plany finansowe oraz roczne sprawozdania finansowe Centrum Łukasiewicz zgodnie z przepisami ustawy o SBŁ. Na podstawie art. 122 ustawy o SBŁ ówczesny Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego w dniu 2 sierpnia 2019 r. sporządził pierwszy plan finansowy Centrum Łukasiewicz na 2019 r., w którym określił przychody centrum na poziomie 25 000 tys. zł oraz wydatki Centrum w wysokości równej przychodom. W dniu 31 grudnia 2019 r. ówczesny Podsekretarz Stanu zatwierdził plan finansowy po zmianach, w którym określono m.in. koszty funkcjonowania Centrum w kwocie 26 319 tys. zł, co stanowiło 100% kosztów ogółem. W 2019 r. na wynagrodzenia zaplanowano łącznie 14 280 tys. zł, co stanowiło 54,2% kosztów funkcjonowania Centrum.

W kolejnych latach, tj. 2020-2024, Prezes Centrum Łukasiewicz przedkładał Ministrowi do zatwierdzenia plan finansowy oraz zmiany rocznego planu finansowego w trybie określonym dla sporządzania rocznego planu finansowego:

- przekazany przez Prezesa Centrum w dniu 7 lutego 2020 r. do Ministerstwa plan finansowy na 2020 r.⁶⁷ zakładał m.in. przychody ogółem Centrum

⁶⁶ Pismo z dnia 4 czerwca 2024 r. Znak: DIR-WNO.0779.66.2024.AW.

⁶⁷ Uchwała nr 1 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 7 lutego 2020 r. w sprawie wydania opinii do Projektu planu finansowego Centrum Łukasiewicz na rok 2020.

na poziomie 16 700 tys. zł oraz koszty funkcjonowania Centrum na poziomie 18 480 tys. zł, co stanowiło 84,1% w stosunku do planowanych kosztów ogółem. Prezes Centrum dwukrotnie przekazał korekty planów⁶⁸ odpowiednio 9 września 2020 r. oraz 18 grudnia 2020 r. Po pierwszej korekcie przychody ogółem Centrum wzrosły z 16 700 tys. zł do 32 500 tys. zł tj. o 94,8%, koszty funkcjonowania centrum z 18 480 tys. zł do 30 092 tys. zł tj. o 62,9%, a koszty ogółem z 21 980 tys. zł do 46 092 tys. zł tj. o 109,7%. W drugiej korekcie przychody i koszty pozostały na tym samym poziomie. Stan środków pieniężnych na koniec 2020 r. wyniósł 11 807,1 tys. zł. W 2020 r. na wynagrodzenia zaplanowano łącznie 12 000 tys. zł, co stanowiło 39,8% kosztów funkcjonowania Centrum;

- przekazany przez Prezesa Centrum w dniu 12 lutego 2021 r. do Ministerstwa plan finansowy na 2021 r.⁶⁹ zakładał m.in. przychody ogółem Centrum na poziomie 112 500 tys. zł oraz koszty funkcjonowania Centrum na poziomie 21 500 tys. zł, co stanowiło 19,1% planowanych kosztów ogółem. Prezes Centrum trzykrotnie przekazał korekty planów⁷⁰ odpowiednio: 18 sierpnia 2021 r., 19 listopada 2021 r. oraz 1 grudnia 2021 r. Pierwsza zmiana polegała na zwiększeniu przychodów Centrum z 112 500 tys. zł do 114 605 tys. zł, co stanowiło wzrost o 1,9% w stosunku do pierwotnego planu, zaś ogólne koszty funkcjonowania Centrum wzrosły odpowiednio o 59% w stosunku do planowanych. W drugiej zmianie Prezes Centrum dokonał korekty przychodów Centrum do kwoty 114 461 tys. zł, co oznaczało spadek o 0,1% w stosunku do planu po zmianach, zaś koszty funkcjonowania Centrum zmniejszono o 2,7%. W trzeciej zmianie Prezes Centrum dokonał ponownej korekty przychodów Centrum do kwoty 45 927 tys. zł, co stanowiło spadek o 59,9% w stosunku do planu po zmianach. Dodatkowo dokonano korekty kosztów związanych z funkcjonowaniem Centrum do kwoty 32 738 tys. zł, co stanowiło spadek o 1,6% w stosunku do planu po zmianach. Stan środków pieniężnych na koniec 2021 r. wyniósł 12 560,1 tys. zł, w tym 49 tys. zł o ograniczonej możliwości dysponowania⁷¹. W 2021 r. na wynagrodzenia zaplanowano łącznie 14 387 tys. zł, co stanowiło 43,9% kosztów funkcjonowania Centrum;
- przekazany przez Prezesa Centrum w dniu 21 lutego 2022 r. do Ministerstwa plan finansowy na 2022 r.⁷² zakładał m.in. przychody ogółem Centrum

⁶⁸ Uchwała nr 9/2020 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 18 września 2020 r. w sprawie wydania opinii o zmienionym Planie finansowym Centrum Łukasiewicza na rok 2020 oraz Uchwała nr 13/2020 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie wydania opinii o zmienionym Planie Finansowym Centrum Łukasiewicz na rok 2020.

⁶⁹ Uchwała nr 1/2021 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 12 lutego 2021 r. w sprawie zaopiniowania projektu rocznego planu finansowego Centrum Łukasiewicz na rok 2021.

⁷⁰ Uchwała nr 6/2021 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 16 sierpnia 2021 r. w sprawie wydania opinii o zmienionym Planie finansowym Centrum Łukasiewicza na rok 2021; Uchwała nr 9/2021 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 10 grudnia 2021 r. w sprawie wydania opinii o . w sprawie wydania opinii o zmienionym Planie finansowym dla Centrum Łukasiewicz na rok 2021 oraz Uchwała nr 10/2021 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie wydania opinii o zmienionym planie finansowym Centrum Łukasiewicz na rok 2021.

⁷¹ Zgodnie z Komunikatem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 27 października 2017 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 1 Rachunek przepływów pieniężnych są to środki, które nie mogą być dowolnie przez jednostkę wykorzystane. Uzasadnia to wykazanie w rachunku przepływów pieniężnych kwot zablokowanych na rachunkach bankowych (np. w celu zabezpieczenia operacji, blokady zabezpieczające kredyty i pożyczki lub inne kontrakty finansowe), środki Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, Zakładowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, akredytywy czy otrzymane z tytułu planowanego przetargu wadła, z uwzględnieniem zasady istotności. Ponadto są to środki pieniężne, którymi możliwość dysponowania jest ograniczona na dłużej niż 3 miesiące od dnia bilansowego.

⁷² Uchwała nr 1/2022 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 4 stycznia 2022 r. w sprawie wydania opinii do Projektu planu finansowego Centrum Łukasiewicz na rok 2022.

na poziomie 87 031 tys. zł oraz koszty funkcjonowania Centrum na poziomie 37 231 tys. zł, co stanowiło 42,8% planowanych kosztów ogółem. Prezes Centrum dwukrotnie przekazał korekty planów⁷³ odpowiednio: w dniu 26 września 2022 r. oraz 29 listopada 2022 r., tj. w pierwszej zmianie koszty funkcjonowania Centrum wzrosły o 12 510 tys. zł, co odpowiadało wzrostowi o 34,2% do planowanych kosztów ogółem. W drugiej korekcie Prezes Centrum wskazał na wzrost przychodów o 11,5% w stosunku do planu po zmianach, natomiast koszty funkcjonowania Centrum zmalały o 0,7% w stosunku do planu po zmianach. Stan środków pieniężnych na koniec 2022 r. wyniósł 108 015,2 tys. zł, w tym 62,8 tys. zł o ograniczonej możliwości dysponowania. W 2022 r. na wynagrodzenia zaplanowano łącznie 19 985 tys. zł, co stanowiło 40,3% kosztów funkcjonowania Centrum;

- przekazany przez Prezesa Centrum w dniu 4 marca 2023 r. do Ministerstwa plan finansowy na 2023 r.⁷⁴ zakładał m.in. przychody ogółem Centrum na poziomie 73 981 tys. zł oraz koszty funkcjonowania Centrum na poziomie 38 481 tys. zł, co stanowiło 52% planowanych kosztów ogółem. Prezes Centrum przekazał korektę planu⁷⁵ w dniu 20 lipca 2023 r. wskazując w niej przychody Centrum na poziomie 85 881 tys. zł⁷⁶ oraz koszty funkcjonowania Centrum na poziomie 55 104 tys. zł⁷⁷. Stan środków pieniężnych na koniec 2023 r. wyniósł 76 446,7 tys. zł, w tym 73 tys. zł o ograniczonej możliwości dysponowania. Centrum w 2023 r. osiągnęło zysk w kwocie 8 050 tys. zł. W 2023 r. na wynagrodzenia zaplanowano łącznie 27 127 tys. zł, co stanowiło 49,2% kosztów funkcjonowania Centrum;
- przekazany przez Prezesa Centrum w dniu 2 kwietnia 2024 r. do Ministerstwa plan finansowy na 2024 r.⁷⁸ zakładał m.in. przychody ogółem Centrum na poziomie 53 200 tys. zł oraz koszty funkcjonowania Centrum na poziomie 46 404 tys. zł, co stanowiło 87,2% planowanych kosztów ogółem. W 2024 r. na wynagrodzenia zaplanowano łącznie 19 657 tys. zł, co stanowiło 42,4% kosztów funkcjonowania Centrum. Wg stanu na 30 czerwca 2024 r. nie dokonywano zmian planu.

Jak wskazał pan Michał Doligalski – Dyrektor DIR – środki przekazywane Centrum Łukasiewicz jako tzw. dotacje na dotacje dla instytutów Sieci Badawczej Łukasiewicz ujmowane są w planie finansowym w pozycji *IX. Środki przyznane innym podmiotom* i nie są zaliczane do katalogu przychodów Centrum Łukasiewicz. Zaznaczył, że plan finansowy opracowywany jest kilka miesięcy przed rozpoczęciem roku budżetowego, a Centrum Łukasiewicz nie planowało wówczas należności i zobowiązań na koniec roku oraz stanu środków pieniężnych na początek i koniec roku. Wyjaśnił, że pierwsza wersja planu, która jest przedkładana Ministrowi jest zgodna z załącznikiem do ustawy budżetowej. Jednocześnie podkreślił, że stan środków pieniężnych korygowany jest w I zmianie planu, gdy Centrum Łukasiewicz zna faktyczny stan środków, który

⁷³ Uchwała nr 9/2022 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 12 września 2022 r. w sprawie wydania opinii o zmienionym Planie finansowym Centrum Łukasiewicz na rok 2022 oraz Uchwała nr 10/2022 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 5 grudnia 2022 r. w sprawie wydania opinii o zmienionym Planie finansowym dla Centrum Łukasiewicz na rok 2022.

⁷⁴ Uchwała nr 1/2023 Rady Centrum z dnia 10 lutego 2023 r. w sprawie wydania opinii do Projektu planu finansowego Centrum Łukasiewicz na rok 2023.

⁷⁵ Uchwała nr 7/2023 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 18 lipca 2023 r. w sprawie wydania opinii o zmienionym Planie finansowym Centrum Łukasiewicz na rok 2023.

⁷⁶ Wzrost o 16% w stosunku do pierwotnego planu finansowego Centrum.

⁷⁷ Wzrost o 43,2% w stosunku do pierwotnego planu finansowego Centrum.

⁷⁸ Uchwała nr 2/2024 Rady Centrum Łukasiewicz z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie wydania opinii do Projektu planu finansowego Centrum Łukasiewicz na rok 2024.

został na rachunku bankowym na koniec poprzedniego roku i jest on wykazywany jako stan środków pieniężnych na początek roku.

(akta kontroli str. 659-681, 893-934, 1173-1177)

W okresie objętym kontrolą Minister wywiązywał się z obowiązku wskazania firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania rocznych sprawozdań finansowych Centrum Łukasiewicz. Wyboru dokonywał spośród ofert⁷⁹ przedłożonych przez Centrum po zasięgnięciu opinii DBF.

(akta kontroli str. 1289-1290)

6. W latach 2019-2024 minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki udzielił Centrum Łukasiewicz trzynastcie dotacji celowych o łącznej wartości 65 847,9 tys. zł. Badaniem objęto siedem dotacji, co stanowiło 58,3% ogółem udzielonych dotacji w latach 2019-2023 r o łącznej kwocie 37 087,5 tys. zł. Centrum w latach 2019-2024 (do 25 czerwca) łącznie wydatkowało 62 884,5 tys. zł, co stanowiło 79,8% otrzymanych środków.

(akta kontroli str. 10-11, 1293)

W ramach zawartych przez ówczesne Biuro Programów i Przedsięwzięć Ministra umów Centrum otrzymało dotację celową na kwotę 2 587,5 tys. zł⁸⁰ na realizację zadania zleconego w ramach art. 404 ust. 1 Pswn polegającego na przeprowadzeniu działań mających na celu popularyzację nauki oraz kształtowanie świadomości społecznej w obszarze nowych technologii, realizowanego poprzez organizację Kongresu Społecznej Odpowiedzialności Nauki – Nauka dla Ciebie w dniach 16-17 września 2019 r. w Krakowie. W ramach realizacji zadania Centrum wydatkowało łącznie 2 550,6 tys. zł (co stanowiło 98,6% otrzymanych środków), z czego: 1 877,8 tys. zł na kompleksową organizację Kongresu oraz 672,8 tys. zł w ramach działań promocyjnych Kongresu.

(akta kontroli str. 491-554, 808-811, 1293)

W ramach umów koordynowanych przez DIR badaniem objęto sześć dotacji celowych o łącznej wartości 34 500 tys. zł (co stanowiło 43,8% wszystkich udzielonych dotacji celowych). W latach 2019-2024 (do 25 czerwca) w ramach badanych dotacji celowych wydatkowano łącznie 11 843,6 tys. zł, co stanowiło 34,3% przekazanych środków, tj. w 2019 r. – 980,7 tys. zł; w 2020 r. – 6 063,6 tys. zł, w 2021 r. – 1 614,5 tys. zł; w 2022 r. – 2 184,7 tys. zł; w 2023 r. – 1 000 tys. zł. W 2024 r. (I półrocze) nie ponoszono wydatków. W wyniku szczegółowego badania nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przyznawania i rozliczania dotacji celowych nadzorowanych przez DIR.

(akta kontroli str. 1293)

W 2020 r. ówczesny Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego zawarł z instytutem Sieci Badawczej Łukasiewicz – PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii we Wrocławiu (podmiot zarządzający) umowę o zarządzanie Wirtualnym Instytutem Badawczym⁸¹. Umowa regulowała zarządzanie WIB, w ramach którego Zespoły badawcze⁸² mogły prowadzić działalność naukową w obszarze: biotechnologia medyczna – onkologia. W ramach zawartej umowy w okresie 10 lat

⁷⁹ Złożonych na zapytanie ofertowe Centrum.

⁸⁰ Umowa nr MNiSW/2019/BPM/ZPM/4 z dnia 9 lipca 2019 r. oraz aneks nr 1 z dnia 30 lipca 2019 r. do umowy nr MNiSW/2019/BPM/ZPM/4 zawartej dnia 9 lipca 2019 r.

⁸¹ Dalej: WIB.

⁸² Zgodnie z definicją zawartą w umowie o zarządzanie WIB jest to zespół badawczy prowadzący działalność naukową pod kierunkiem Lidera, w ramach WIB w obszarze wskazanym w Komunikacie o obszarze działalności, finansowany ze środków Funduszu, wybrany przez Podmiot zarządzający w trybie Konkursu.

(tj. od 16 października 2020 r. do 16 października 2030 r.) wysokość środków, która ma zostać przekazana w ramach Funduszu Polskiej Nauki⁸³ z przeznaczeniem na finansowanie działalności naukowej ma wynieść 450 000 tys. zł, a dla podmiotu zarządzającego na pokrycie kosztów zarządzania przewidziano środki finansowe w kwocie nieprzekraczającej 22 500 tys. zł.

Podmiot zarządzający WIB w latach 2020-2024 ogłosił łącznie trzy konkursy, których celem było wyłonienie zespołów badawczych. W ramach I konkursu wyłoniono konsorcjum czterech polskich jednostek badawczych, w skład którego wchodzi: Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (jednostka Lidera zespołu badawczego), Uniwersytet Warszawski, Instytut Chemii Fizycznej Polskiej Akademii Nauk oraz Warszawski Uniwersytet Medyczny. Na realizację zadania przeznaczono środki w wysokości 69 160,4 tys. zł⁸⁴. W ramach II konkursu Podmiot zarządzający nie wyłonił żadnego zespołu badawczego. W ramach III konkursu wyłoniono dwa zespoły badawcze, tj. zespół badawczy z Instytutu Chemii Bioorganicznej Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu oraz zespół badawczy – konsorcjum, w skład którego wchodzi Uniwersytet Jagielloński, Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirszfelda PAN we Wrocławiu, Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie, Gdański Uniwersytet Medyczny, Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie – Państwowy Instytut Badawczy w Gliwicach oraz Politechnika Warszawska. Na realizację zadań przeznaczono łącznie 118 794,3 tys. zł. Podpisanie umów zaplanowane zostało w terminie do 30 września 2024 r.

Z informacji przekazanych przez panią Izabelę Najdę-Jędrzejewską – Zastępcę Dyrektora DIR – wynika, że w 2021 r., w związku z przekroczeniem przez podmiot zarządzający w 2019 r. limitu 5% kwoty środków Funduszu przeznaczonych na finansowanie działalności naukowej, podmiot zarządzający zwrócił się do Ministra o wyrażenie zgody na rozliczenia nadwyżki kosztów zarządzania w kolejnych latach. Dodała również, że w związku z prośbą podmiotu zarządzającego Minister oraz w celu oceny zasadności poniesionych wydatków wystąpił do podmiotu zarządzającego na podstawie art. 12 ust. 2 umowy z dnia 16 października 2020 r. o przedstawienie dowodów – kopii faktur wraz z opisami – potwierdzających kwotę środków stanowiących ww. nadwyżkę. Po zbadaniu dokumentów Minister wyraził zgodę na rozliczenie nadwyżki kosztów zarządzania w kolejnych latach.

(akta kontroli str. 555-627, CD-4, 1050-1127)

W latach 2022-2024⁸⁵ DIR zawarł łącznie trzy⁸⁶ umowy na zewnętrzną obsługę prawną Ministra związaną z umową o zarządzanie WIB na łączną kwotę 164,2 tys. zł brutto⁸⁷, z czego: w 2022 r. wydatkowano – 40,6 tys. zł (co stanowiło 100% planowanych środków), w 2023 r. – 52,7 tys. zł (co stanowiło 100% planowanych środków) oraz 2024 r. – 7,9 tys. zł. (do 30 czerwca, co stanowiło 11,1% planowanych środków). Wydatki na zewnętrzną obsługę prawną WIB w stosunku do 2022 r. wzrosły o 30% w 2023 r. oraz o 113% w 2024 r.

(akta kontroli str. 557-586, CD-4, 1050-1127)

⁸³ Uruchomiony na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o wspieraniu działalności naukowej z Funduszu Polskiej Nauki (Dz.U. poz. 823), dalej: Fundusz lub FNP.

⁸⁴ Umowa na realizację zadania pn. Horyzont doskonałości w zastosowaniach matrycowego RNA w immunoOnkologii HERO została zawarta w dniu 17 stycznia 2022 r.

⁸⁵ Stan na dzień 24 maja 2024 r.

⁸⁶ Tj. umowa nr MEiN/2022/DIR/75 z dnia 8 sierpnia 2020 r.; umowa nr MEiN/2023/DIR/170 z dnia 17 lutego 2023 r. oraz umowa nr MNiSW/2024/DIR/50 z 9 kwietnia 2024 r.

⁸⁷ W 2022 r. – 40,5 tys. zł (umowa nr MEiN/2022/DIR/75 z dnia 8 sierpnia 2020 r.), w 2023 r. – 52,8 tys. zł (umowa nr MEiN/2023/DIR/170 z dnia 17 lutego 2023 r.) oraz w 2024 r. – 70,8 tys. zł (umowa nr MNiSW/2024/DIR/50).

7. W 2021 r. Minister przeprowadził kontrolę w zakresie prawidłowości sprawowania nadzoru przez Prezesa Centrum nad działalnością instytutów Sieci, funkcjonowania kontroli wewnętrznej w Centrum, prawidłowości prowadzenia gospodarki finansowej, w tym wykorzystania dotacji celowej na inwestycje związane z obsługą realizacji zadań Centrum Łukasiewicz przyznanej na rok 2019 oraz realizacji wybranych obowiązków ustawowych. Stwierdzone w tej kontroli nieprawidłowości polegały na: przekroczeniu miesięcznego terminu załatwienia skargi oraz braku poinformowania skarżącego o niezakończonym skargi w ustawowym terminie; braku oznaczenia organu zawiadomienia o sposobie załatwienia skargi (w czterech przypadkach); niewskazaniu w protokole pokontrolnym terminu sporządzenia przez kierownika jednostki kontrolowanej informacji o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych oraz niemonitorowaniu wykonania zaleceń pokontrolnych w określonym przez kierownika terminie. Ponadto kontrola ta stwierdziła, że Centrum Łukasiewicz nieprawidłowo w latach 2019 i 2020 ujęło w ewidencji księgowej przychody z tytułu otrzymanej subwencji, co w ocenie Ministra spowodowało zaniżenie przychodów działalności operacyjnej i wykazanie wyniku finansowego w postaci straty zarówno w 2019 jak i 2020 r. Po zakończeniu kontroli Prezes Centrum poinformował Ministra o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych.

W 2024 r. w Centrum rozpoczęto kontrolę pozaplanową w zakresie oceny wybranych aspektów organizacyjnych i funkcjonalnych Centrum Łukasiewicz, w szczególności dotyczących struktury organizacyjnej, stanu zatrudnienia, nawiązywania stosunku pracy, regulaminu pracy, regulaminu wynagradzania, przyznawania nagród, utworzenia spółek na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy SBŁ, zawierania umów cywilnoprawnych, realizacji wybranych elementów planów działalności Centrum oraz gromadzenia, analizy i wykorzystania informacji przez Centrum w związku ze sprawowanym nadzorem nad instytutami Sieci Badawczej Łukasiewicz. Na dzień 14 maja 2024 r. Ministerstwo nie zakończyło czynności kontrolnych w Centrum.

(akta kontroli str. 302-439, 448-472)

W okresie objętym kontrolą do Ministerstwa wpłynęło 40 skarg⁸⁸ dotyczących funkcjonowania instytutów, w tym wyboru władz instytutów. Skargi przekazano do załatwienia zgodnie z właściwością do Prezesa Centrum. Prezes Centrum informował Ministra o sposobie załatwienia skarg. Ponadto Prezes Centrum przekazywał Ministrowi informacje o przeprowadzonych kontrolach wewnętrznych i ich wynikach⁸⁹.

(akta kontroli str. 440-447, 448-472)

8. Minister Edukacji i Nauki w dniu 3 lutego 2023 r. wydał rozporządzenie w sprawie niezbędnych elementów rocznego sprawozdania z działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz i rocznego sprawozdania z działalności Centrum Łukasiewicz.

Wstępne prace nad przygotowaniem projektu rozporządzenia rozpoczęte zostały w czerwcu 2019 r. Do przygotowanego przez DIR projektu Departament Legislacyjno-Prawny zgłosił uwagi w sierpniu 2019 r.

W okresie od kwietnia 2020 r. do września 2020 r. z uwagi na prowadzone inne prace analityczne przez DIR nie podejmowano działań związanych z pracami nad projektem rozporządzenia.

⁸⁸ Stan na dzień 16 maja 2024 r.

⁸⁹ Tj. CŁ/1352/2020/DFK/MW; CŁ/0069/2021/BZP/GJ; DKO.0621.2.2021; DKO.0621.2.2021; DKO.0621.4.2021; DKO.0622.7.2022; DKO.0621.4.2023; DKon.0621.2.2024; DKO.0621.4.2023.

W dniu 3 marca 2020 r. departament merytoryczny zwrócił się do ówczesnego Ministra z prośbą o wyrażenie zgody na rozpoczęcie prac legislacyjnych nad rozporządzeniem.

Od marca 2020 r. do listopada 2022 r. trwały uzgodnienia wewnątrzresortowe dotyczące zmian merytorycznych ww. projektu rozporządzenia oraz jego dostosowania do zmian wynikających z reorganizacji Ministerstwa. W grudniu 2022 r. Ministerstwo przekazało projekt rozporządzenia do konsultacji międzyresortowych oraz środowiska naukowego.

Stosownie do § 1 ww. rozporządzenia roczne sprawozdanie z działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz powinno zawierać informację o stopniu realizacji rocznego planu działalności Centrum Łukasiewicz i rocznych planów działalności instytutów działających w ramach Sieci, w tym o stopniu realizacji 4-letnich i 10-letnich strategii działalności Sieci w ujęciu rocznym oraz narastająco od początku okresu realizacji strategii wraz z miernikami realizacji.

(akta kontroli str. 1016-1038, CD-4, 1050-1127)

9. W ramach nadzoru nad Siecią w 2023 r. Sekretarz Stanu w Ministerstwie – pan Wojciech Murdzek – wraz z delegacją Ministerstwa wziął udział w konferencji Łukasiewicz Research Network 2023 SEMICO⁹⁰ na Tajwanie. Całkowity koszt wyjazdu Sekretarza Stanu wraz z pracownikami Ministerstwa wyniósł łącznie 60,5 tys. zł⁹¹. Członkowie delegacji nie dokonali rozliczenia w terminie, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Jak wskazała pani Izabela Najda-Jędrzejewska – Zastępca Dyrektora DIR – departament ten nie uczestniczył w przygotowaniu wyjazdu członka Kierownictwa Ministerstwa oraz przedstawicieli Ministerstwa ani w podsumowaniu jego wyników. Dodała również, że DIR nie jest w stanie wskazać, jakie były efekty wyjazdu Sekretarza Stanu Wojciecha Murdzka na Tajwan dla Ministerstwa i Sieci Badawczej Łukasiewicz. Ponadto DIR nie posiada wiedzy, aby Centrum Łukasiewicz przekazało do Ministerstwa informacje na temat efektów tej wizyty.

(akta kontroli str. 704-807, 1295-1296)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Umowy zawierane w latach 2019-2023 przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki z Prezesami i Wiceprezesami Centrum Łukasiewicz o zarządzanie Siecią Badawczą Łukasiewicz naruszały art. 15 ust. 3 ustawy o SBŁ w związku z art. 70 § 1² kp. W rezultacie dokonano wypłaty nienależnych środków finansowych dla Prezesów i Wiceprezesów Centrum Łukasiewicz.

W latach 2019-2023 Minister zawarł łącznie sześć umów o zarządzanie Siecią Badawczą Łukasiewicz, z czego dwie z Prezesami Centrum oraz cztery z Wiceprezesami Centrum. W umowach zawarto postanowienie, że okres wypowiedzenia stosunku pracy powstałego w wyniku powołania na funkcję Prezesa lub Wiceprezesa Centrum Łukasiewicz wynosi sześć miesięcy.

Art. 15 ust. 3 ustawy o SBŁ stanowi, że z dniem odwołania Prezesa albo Wiceprezesa wygasa z mocy prawa zawarta z nim umowa o zarządzanie Siecią,

⁹⁰ SEMICO Taiwan wydarzenie targowo-biznesowe dla branży mikroelektroniki.

⁹¹ W tym: opłata VIP dla członka kierownictwa Ministerstwa (obsługa naziemna w zakresie odprawy bagażowo-biletowej i transport z/do statku powietrznego) w kwocie: 1 353,00 zł; bilet lotniczy międzynarodowy dla członka kierownictwa w kwocie 19 082,91 zł; polisa ubezpieczeniowa w kwocie: 180,68 zł oraz bilety lotnicze międzynarodowe dla pracowników Ministerstwa w łącznej kwocie: 19 645,40 zł oraz uwzględniono koszty poniesione przez członków delegacji w miejscu pobytu tj. 4 412,26 EUR.

natomiast zgodnie z art. 70 § 1² kp stosunek pracy z pracownikiem odwołanym ze stanowiska rozwiązuje się na zasadach określonych w kp, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Jak wskazał pan Marek Gzik – Sekretarz Stanu w Ministerstwie – Minister nie zna przyczyn zamieszczenia klauzuli o wydłużeniu okresu wypowiedzenia umowy, niemniej jednak dotychczasową praktykę należy ocenić negatywnie, jako skierowaną na przyznanie nieadekwatnych do stanowisk warunków zatrudnienia. Dodał również, że zawierając obowiązkowe umowy o zarządzanie z nowo powołanymi Prezesami i Wiceprezesami Centrum w 2024 r., Minister nie umieścił w umowach postanowień dotyczących sześciomiesięcznego, dodatkowego okresu wypowiedzenia. Jednocześnie wskazał, że z informacji przekazanych przez DIR, Biuro Dyrektora Generalnego oraz Biura Ministra wynika, iż nie są one w posiadaniu dokumentów potwierdzających podjęcie decyzji o przyznaniu odprawy i jej wysokości. Jak wskazał pan Mariusz Lenard – Zastępca Dyrektora w Departamencie Prawnym – Departament Prawny nie opiniował umów o zarządzanie z kolejnymi Prezesami i Wiceprezesami Centrum Łukasiewicz zawieranych w latach 2019-2023. Dodał również, że od podpisania pierwszej umowy o zarządzanie Siecią Badawczą Łukasiewicz upłynęło ponad pięć lat. Departament Prawny skierował do pracowników prowadzących obsługę EZD⁹² prośbę o pomoc w ustaleniu czy umowa zawarta z pierwszym Prezesem Centrum Łukasiewicz trafiła do opinii komórki właściwej do spraw prawnych. Pomimo przeszukania EZD w okresie od 1 lutego 2019 r. do 1 maja 2019 r. nie odnotowano tej umowy.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli z chwilą aktu odwołania dochodzi do wygaśnięcia stosunku pracy (pełnienia funkcji) powołanego Prezesa lub Wiceprezesa Centrum Łukasiewicz. Jest to równoznaczne z brakiem podstaw do pobierania wynagrodzenia, które to prawo (do wynagrodzenia) pozostaje aktualne wyłącznie gdy stosunek pracy trwa. NIK zauważa, że zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy o SBŁ w przypadku odwołania Prezesa albo Wiceprezesa Centrum, minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki wyznacza do pełnienia obowiązków inne osoby, co miało miejsce w 2023 r. Oznacza to, że według ustawodawcy akt odwołania prowadzi faktycznie do opróżnienia stanowiska przez dotychczasowego Prezesa czy Wiceprezesa.

(akta kontroli str. 62-104, 682-703, 1140-1157)

2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki nie przeprowadził w pierwszych czterech latach funkcjonowania Sieci Badawczej Łukasiewicz ewaluacji jej działalności, co było niezgodne z art. 37 ust. 1 ustawy o SBŁ.

Zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy o SBŁ Minister nie rzadziej niż raz na 4 lata przeprowadza ewaluację działalności Sieci. Działania w powyższym zakresie podjęto dopiero w maju 2023 r.

W dniu 8 maja 2023 r. DIR wystąpił z wnioskiem⁹³ o wszczęcie postępowania o udzielenie zamówienia na usługi w zakresie przygotowania i przeprowadzenia ewaluacji działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz za okres od 1 kwietnia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r. Na realizację zamówienia Ministerstwo przeznaczyło kwotę 406,5 tys. zł netto. W dniu 30 maja 2023 r. powołano Komisję Przetargową do przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, a w dniu 3 sierpnia 2023 r. zostało opublikowane

⁹² System teleinformatyczny Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w zakresie elektronicznego zarządzania dokumentacją.

⁹³ Dotyczy wniosku nr 13/W/2023 z dnia 21 kwietnia 2023 r. Sprawa nr BDG-WZP.261.9.2023.

ogłoszenie⁹⁴ o zamówieniu usługi przygotowania i przeprowadzenia ewaluacji działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz za okres od 1 kwietnia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r. Pierwotny termin składania ofert (16 sierpnia 2023 r.) został wydłużony do 22 sierpnia 2023 r. Wykonawcę wyłoniono 10 listopada 2023 r., a umowę⁹⁵ o łącznej wartości 410 tys. zł brutto zawarto z nim 19 grudnia 2023 r. z terminem realizacji 134 dni kalendarzowych od dnia zawarcia umowy.

Ewaluacja przeprowadzona została w okresie od 19 grudnia 2023 r. do 2 maja 2024 r., tj. 397 dni po upływie okresu wskazanego w ustawie.

Jak wyjaśnił pan Marek Gzik – Sekretarz Stanu w Ministerstwie – mając na uwadze celowość ewaluacji, zasadne było przeprowadzenie badania za taki okres, który zapewniłby dane pozwalające na ocenę efektów działalności Sieci zgodnie z przepisami ustawy, które to efekty, z uwagi na obszar, w których występują, mają charakter bardziej średnio- niż krótkookresowy. Dodał również, że badanie ewaluacyjne mogło być przeprowadzone za zakończone lata działalności z uwagi na konieczność uwzględnienia w procesie ewaluacji dokumentów sprawozdawczych.

W ocenie NIK działanie ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki było niezgodne z przepisami ustawy o SBŁ, które jednoznacznie wskazują, że Minister nie rzadziej niż raz na 4 lata przeprowadza ewaluację działalności Sieci, a w odniesieniu do 2019 r. nie wystąpiło wyłączenie stosowania przepisów ustawy.

(akta kontroli str. 650-658, 682-699, 812-814, CD-3, 1003-1015)

3. Minister Nauki nie powołał formalnie ekspertów do przeprowadzenia ewaluacji działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz.

Zgodnie z art. 37 ust. 2 ustawy o SBŁ Minister w celu przeprowadzenia ewaluacji działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz powołuje ekspertów będących przedstawicielami środowiska naukowego i gospodarczego, w tym ekspertów zagranicznych.

Zgodnie ze specyfikacją warunków zamówienia dołączoną do postępowania pn. „Przygotowanie i przeprowadzenie ewaluacji działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz za okres od 1 kwietnia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r.”⁹⁶ o udzielenie zamówienia mogli ubiegać się Wykonawcy, którzy spełniali warunki udziału w postępowaniu m.in. dotyczące zdolności technicznych lub zawodowych w zakresie dysponowania zespołem liczącym, co najmniej pięć osób, bezstronnych wobec podmiotów ewaluowanych oraz którzy spełniali określone wymagania⁹⁷. Umowę na przeprowadzenie ewaluacji z konsorcjum, które zostało

⁹⁴ Nr 2023/BZP 00339368.

⁹⁵ Nr MEiN/2023/DIR/3566.

⁹⁶ Postępowanie nr: BDG-WZP.261.9.2023.IF. Zatwierdzono w dniu 8 sierpnia 2023 r. przez pana Piotra Kasińskiego Zastępcę Dyrektora w DIR.

⁹⁷ Ministerstwo określiło wobec członków zespołu ewaluacyjnego takie kryteria jak: 1) każdy z członków zespołu posiada wykształcenie wyższe magisterskie lub równoważne; 2) co najmniej 3 (trzech) członków zespołu posiada co najmniej 2 letnie doświadczenie w obszarze badań aplikacyjnych, prac rozwojowych lub badań podstawowych, obejmujące realizację projektów badawczych lub prac rozwojowych; 3) co najmniej 3 (trzech) członków zespołu posiada co najmniej 2 letnie doświadczenie w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej obejmującej transfer wiedzy, wdrażanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych lub komercjalizację wyników badań naukowych i prac rozwojowych, przy czym jako doświadczenie w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej rozumie się prowadzenie jednoosobowej działalności gospodarczej, prowadzenie działalności jako wspólnik spółki osobowej lub kapitałowej (co najmniej 10% udział w spółce kapitałowej) lub zatrudnienie na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej z zakresem zadań w obszarze badań aplikacyjnych, prac rozwojowych lub badań podstawowych, obejmującym realizację projektów badawczych lub prac rozwojowych; 4) każdy z członków zespołu posiada doświadczenie w prowadzeniu badań ewaluacyjnych lub opracowywaniu wyników ewaluacji, przy czym jako doświadczenie rozumie się udział w co najmniej 3 projektach/procesach ewaluacyjnych, w okresie ostatnich 5 lat, przed terminem składania ofert; 5) co najmniej 3 (trzech) członków zespołu musi posiadać obywatelstwo polskie

wyłonione w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, zawarła ówczesna Dyrektor DIR na podstawie pełnomocnictwa⁹⁸ do wykonywania czynności zastrzeżonych dla kierownika zamawiającego, wynikających z upzp, w tym do wykonywania czynności związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowań o udzielenie zamówień publicznych, za które odpowiadał Minister, a także do reprezentowania jego oraz urzędu przed Krajową Izbą Odwoławczą właściwą do rozpoznawania odwołań wnoszonych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego.

Jak wyjaśnił pan Marek Gzik – Sekretarz Stanu w Ministerstwie – eksperci zostali powołani przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, poprzez podpisanie umowy z wykonawcą ewaluacji w dniu 19 grudnia 2023 r., przez ówczesną Dyrektor DIR. Dodał również, że wybór ekspertów dokonany został w procedurze zamówienia publicznego w trybie zamówienia klasycznego, aby zapewnić pełną obiektywność postępowania i równość podmiotów ubiegających się o zamówienie, zgodnie z zasadą powszechności dostępu do realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych.

W ocenie NIK pełnomocnictwo, jakim dysponowała ówczesna Dyrektor DIR, dawało wyłącznie umocowanie m.in. do wykonywania czynności zastrzeżonych dla kierownika zamawiającego wynikających z upzp. W konsekwencji eksperci nie zostali formalnie powołani przez Ministra.

(akta kontroli str. 682-699, CD-3, 1003-1015, 1285-1287)

4. Zamawiający, tj. Urząd obsługujący Ministra, nie zamieścił w terminie ogłoszenia o wykonaniu umowy nr MEiN/2023/DIR/3566 z dnia 19 grudnia 2023 r. dotyczącej przeprowadzenia ewaluacji działalności Sieci w Biuletynie Zamówień Publicznych, co stanowiło naruszenie art. 448 upzp.

Zgodnie z tym przepisem zamawiający w terminie 30 dni od wykonania umowy zamieszcza w Biuletynie Zamówień Publicznych⁹⁹ ogłoszenie o wykonaniu umowy. Publikacja ogłoszenia nastąpiła dopiero 48 dni po uznaniu umowy za wykonaną.

W dniu 19 grudnia 2023 r. Minister Nauki zawarł umowę nr MEiN/2023/DIR/3566, której przedmiotem było przeprowadzenie ewaluacji działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz. W dniu 7 maja 2024 r. Zastępca Dyrektora DIR protokołem odbioru końcowego potwierdziła, że zamówienie zostało zrealizowane należyście, terminowo oraz zgodnie z zapisami Opisu Przedmiotu Zamówienia oraz umową.

Zgodnie z § 24 ust. 3 zarządzenia nr 25 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 20 października 2023 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień publicznych i dokonywania zakupów w Ministerstwie Edukacji i Nauki (na dzień 24 czerwca 2024 r.) departament będący wnioskodawcą w przedmiocie postępowania zobowiązany jest w terminie 5 dni roboczych od dnia uznania umowy za wykonaną przekazać do Wydziału Zamówień Publicznych¹⁰⁰ informację o wykonaniu umowy, celem zamieszczenia przez WZP ogłoszenia o wykonaniu umowy w BZP. Termin przekazania upływał w dniu 14 maja 2024 r.

Jak wyjaśnił pan Michał Doligalski – Dyrektor DIR – informacja w zakresie wykonania umowy nr MEiN/2023/DIR/3566 została przekazana do WZP w dniu

oraz posługiwać się językiem polskim jako językiem ojczystym; 6) co najmniej 2 (dwóch) członków zespołu musi posiadać doświadczenie w obszarze prowadzenia badań aplikacyjnych, prac rozwojowych lub badań podstawowych lub posiadać doświadczenie w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze badań aplikacyjnych, prac rozwojowych lub badań podstawowych, zdobyte w innym niż Polska kraju Unii Europejskiej lub kraju członkowskim Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (eksperti zagraniczni).

⁹⁸ Nr P-202-2023 z dnia 16 października 2023 r.

⁹⁹ Dalej: BZP.

¹⁰⁰ Wydział umieszczony jest w strukturze Biura Dyrektora Generalnego Ministerstwa, dalej: WZP.

21 czerwca 2024 r. Dodał również, że nieprzekazanie informacji w terminie, o którym mowa w zarządzeniu Dyrektora Generalnego, nastąpiło przez przeoczenie pracownika zajmującego się rozliczeniem umowy. Jednocześnie pani Olga Jarmolowicz – Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego – wyjaśniła, że na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej¹⁰¹ a Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego w zakresie obowiązku zamieszczania w BZP ogłoszeń o wykonaniu umów Ministerstwo zwróciło się w dniu 21 czerwca 2024 r. do MEN z prośbą o opublikowanie w BZP ogłoszenia o wykonaniu umowy nr MEIN/2023/DIR/3566. Jednocześnie dodała, że MEN w dniu 24 czerwca 2024 r. nadało Ministerstwu uprawnienia do samodzielnego zamieszczenia niniejszego ogłoszenia. Na tej podstawie w dniu 24 czerwca 2024 r. Ministerstwo sporządziło ogłoszenie o wykonaniu ww. umowy i opublikowało dokumenty na platformie Ezamówienia – Urzędu Zamówień Publicznych¹⁰².

W ocenie NIK naruszenie ustawowego terminu publikacji ogłoszenia było następstwem braku należytego nadzoru nad przestrzeganiem postanowień zarządzenia nr 25 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 20 października 2023 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień publicznych i dokonywania zakupów w Ministerstwie Edukacji i Nauki. Realizacja obowiązku wynikającego z przepisów upzp nastąpiła dopiero w wyniku działań NIK.

(akta kontroli str. 815-844, CD-2, 846-863)

5. Członek Kierownictwa oraz przedstawiciele Ministerstwa, którzy uczestniczyli wyjeździe służbowym do Tajpej, nie dokonali rozliczenia otrzymanej zaliczki w terminie 14 dni od dnia zakończenia podróży służbowej, co naruszało § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej¹⁰³ oraz § 11 ust. 1 zarządzenia nr 19 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki w sprawie zagranicznych podróży służbowych członków kierownictwa Ministerstwa Edukacji i Nauki i przedstawicieli Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz przyjmowania delegacji zagranicznych w Ministerstwie Edukacji i Nauki.

W okresie od 3 września 2023 r. do 9 września 2023 r. członek Kierownictwa Ministerstwa Edukacji i Nauki wraz z przedstawicielami Ministerstwa przebywali na Tajwanie w związku z uczestnictwem w targach SEMICON, które odbyły się w dniach 5-8 września 2023 r.

W dniu 18 września 2023 r. Biuro Polskie w Tajpej przedłożyło Ministerstwu notę rozliczeniową nr 1 dot. wydatków związanych z wizytą pana Wojciecha Murdzka – Sekretarza Stanu w Ministerstwie – na Tajwanie w dniach 5-8 września 2023 r., poniesionych na usługi tłumaczenia, transportowe, hotelowe, lunch oraz wydruk wizytówek na łączną kwotę 4 400,58 euro. Delegacja Ministerstwa dokonała rozliczenia kosztów podróży zagranicznej po terminie odpowiednio: 71 dni – członek Kierownictwa Ministerstwa, 56 dni i 15 dni – przedstawiciele Ministerstwa.

Jak wyjaśniła pani Magdalena Maciejewska – Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej – dokumenty rozliczenia kosztów zagranicznej podróży służbowej członka kierownictwa Ministerstwa oraz pozostałych przedstawicieli Ministerstwa zostały złożone w systemie EZD niezależnie. Dodała, że proces rozliczenia delegacji służbowej pozostaje we właściwości

¹⁰¹ Dalej: MEN.

¹⁰² Ogłoszenie nr 2024/BZP 00380336/01 z dnia 24 czerwca 2024 r.

¹⁰³ Dz.U. z 2013 r. poz. 167.

komórki do spraw finansowo-księgowych. Jednocześnie wskazała, że Departament nie posiada informacji dlaczego nierozliczona w terminie zaliczka nie została potrącona z wynagrodzenia.

Jak wyjaśniła pani Olga Jarmolowicz – Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego – w świetle obowiązujących przepisów prawa nawet opóźnienie w dokonaniu rozliczenia przez pracownika z wyjazdu w delegację służbową nie może zostać uznane przez urząd za skutkujące utratą prawa do należności delegacyjnej. Dodała również, że zgodnie z § 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej pracownik dokonuje rozliczenia kosztów podróży krajowej lub podróży zagranicznej nie później niż w terminie 14 dni od dnia zakończenia tej podróży. Według niej pracownik jest zobowiązany do przedłożenia we wskazanym terminie wszystkich informacji i dokumentów dotyczących poszczególnych wydatków, które pozwolą na ustalenie w oparciu o przepisy rozporządzenia i regulacje wewnętrzne należności i określenie kwoty do wypłaty pracownika lub do zwrotu w przypadku zaliczki na koszty podróży przekraczającej ostateczną kwotę świadczenia. Ponadto wskazała, że delegowani pracownicy dokonali zwrotu nadpłaty wynikającej z podpisanego rozliczenia w terminie do dnia 15 grudnia 2023 r., co nie skutkowało koniecznością potrącenia kwoty pobranej zaliczki z ostatniego wynagrodzenia wypłaconego w urzędzie w 2023 r. Zaznaczyła, że pracownicy komórki do spraw finansowo-księgowych kontaktują się z pracownikami merytorycznymi w sprawie delegacji służbowych (m.in. w sprawie wypłaty zaliczki, czy też poprawności przedłożonego rozliczenia) drogą telefoniczną, drogą e-mailową, za pośrednictwem Teamsów czy w systemie EZD. Podkreśliła również, że bez otrzymania rozliczenia z odbytej podróży służbowej sporządzonego przez pracownika urzędu i podpisanego pod kątem formalno-merytorycznym komórka do spraw finansowo-księgowych nie ma możliwości dokonania rozliczenia wyjazdu służbowego pod kątem formalno-rachunkowym i ujęcia go w księgach rachunkowych jednostki.

NIK zauważa, że przepisy prawa powszechnie obowiązującego wyraźnie precyzują termin dokonania rozliczenia delegacji służbowych. Brak sankcji za niedotrzymanie terminu nie może zaś prowadzić do nieprzestrzegania przepisów. W ocenie NIK dotyczy to także wewnętrznych regulacji. Niedotrzymanie terminu zwrotu pobranych zaliczek powinno powodować ich potrącenie z wynagrodzenia. Brak bieżącego stosowania tej regulacji wskazuje na nie w pełni skuteczny nadzór nad tym procesem.

(akta kontroli str. 704-807, 1295-1296)

III. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Wprowadzenie mechanizmów zapewniających właściwe przygotowanie i przeprowadzanie ewaluacji działalności Sieci.
2. Zapewnienie terminowego publikowania w Biuletynie Zamówień Publicznych ogłoszenia o wykonaniu umowy.

3. Egzekwowanie od pracowników Ministerstwa terminowego rozliczania delegacji służbowych.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 29 sierpnia 2024 r.

Wiceprezes
Najwyższa Izba Kontroli
Piotr Miklis

/podpisano elektronicznie/